GESCHIEDENIS

VAN

SULTHAN IBRAHIEM,

ZOON VAN ADAHAM, VORST VAN IRAKH.

GESCHIEDENIS

VAN

SULTHAN IBRAHIEM,

ZOON VAN ADAHAM, VORST VAN IRAKH.

UITGEGEVEN DOOR

D. LENTING,

Theol. Doctor en Predikant bij de Hervormde Gemeente te Zeyst.

Te Breda,

BIJ BROESE & COMP.

1846.

VOORBERIGT.

Het Maleisch geschrift, hetwelk ik hierbij aan het publiek aanbied, is reeds eenmaal in het licht gegeven door den Heer P. P. Roorda van Eysinga, toenmaals nog Elève voor de Inlandsche talen te *Batavia*, en aldaar in den Jare 1822 gedrukt. Zijne bedoeling was daarmede eene geschikte handleiding te geven ter beoefening van de Maleische taal, waarvan de kennis onmisbaar is voor elken Oost-Indischen ambtenaar, maar waarvan de studie toen nog, immers voor dezen tijd, in hare kindschheid was. Daarom voegde hij er niet alleen eene vertaling bij, maar ook, ten behoeve van eerstbeginnenden, eene omzetting van het Maleisch in Romeinsche letters. De Heer Roorda van Eysinga heeft dit werk dus minder kritisch, dan wel verklarend behandeld. Hij schijnt ook slechts één enkel Handschrift ter zijner beschikking gehad te hebben, waarvan hij den tekst getrouw gevolgd is, met uitzondering van die plaatsen, die door de afschrijvers bedorven waren, en die hij door conjecturen heeft trachten te verbeteren. Maar daarenboven is dit werk uitverkocht, en daarvan zijn weinige Exemplaren in Europa voorhande. Het kwam mij daarom niet onnuttig voor, dit geschrift nog een-

maal uit te geven, verzeld van eenige taalkundige en kritische aanmerkingen. Het is toch geschreven in eenen zuiver Maleischen stijl, en beveelt zich aan door eene geleidelijke voordragt, terwijl de inhoud zelf, hoezeer eenvoudig, niet kan nalaten belang in te boezemen. Wanneer wij dien beoordeelen volgens de Muhammedaansche grondbeginselen, dan vinden wij daarin de edelmoedige opoffering van aardsche grootheid en rijkdommen, om de rust der ziel en de zaligheid der toekomende wereld te verkrijgen, standvastigheid tot den dood toe in een eenmaal genomen groot besluit, teedere naauwgezetheid van geweten, wij zouden zeggen, tot kleingeestigheid toe, om zich niets toe te eigenen, wat geen wettig eigendom is, hartelijke liefde van eene vrouw voor haren echtgenoot, en strikte gehoorzaamheid van eenen zoon aan de bevelen zijns vaders, wiens voorbeeld hij eerbiedig tracht te volgen. Dit zijn de hoofdtrekken van dit romantisch verhaal, waardoor het zich zoo voordeelig onderscheidt van zoo vele andere Maleische geschriften, die men lezen moet, om de taal te leeren, doch waarvan de inhoud ten uiterste vervelend en beuzelachtig is. Het stuk zit goed in elkander, maakt een zamenhangend geheel, en is de afloop daarvan al niet, zoo als wij dien naar onze denkbeelden zouden wenschen, hij is toch voor ons bevredigend, en voor Oosterlingen zonder twijfel hoogst treffend en verrassend.

Het is geheel vruchteloos, onderzoek te doen naar den Schrijver van dit werk. Deze is geheel onbekend, en noch hier, noch elders wordt hij genoemd. De Maleijers zelve weten dien ook niet. Dit is het geval met de meeste hunner schriften. Wanneer een Schrijver zijn naam niet vermeldt in het geschrift zelf, gelijk gedaan heeft Bocharie in zijne *Kroon der Koningen*, en Ismaïl in zijne *Geschiedenis van Isma Jatiem*, dan gaat hij gewoonlijk verloren. Even vruchteloos is het te onderzoeken, of het een oorspronkelijk Maleisch werk, dan wel eene vertaling uit het Arabisch is. De Heer Roorda van Eysinga meent, dat het door eenen Maleischen schriftgeleerde, die in bedevaart naar Mekka geweest was, uit het

Arabisch in het Maleisch zoude overgezet zijn (1). Het is mogelijk, maar niet bewezen. In tegendeel, dewijl er zoo weinige Arabische woorden in voorkomen, en schier geene andere, dan die de Maleijer in de dagelijksche zamenleving gebruikt en verstaat, geene enkele spreuk uit den Khoran, anders zoo menigvuldig in geschriften, in het Arabisch opgesteld, houde ik het voor een zuiver Maleisch opstel. Ook hierdoor is dit werkje zoo bijzonder bruikbaar; want de menigvuldige Arabische woorden en aanhalingen maken de lezing van vele Maleische geschriften niet zelden moeijelijk en verdrietig.

De Heer Roorda van Eysinga zegt in de Inleiding op zijne uitgaaf, bl. 2, dat hij het werkje heeft doen drukken naar een oud Handschrift, hetwelk bij het Departement van Inlandsche Zaken te Batavia berustende was. Dewijl ik nu het voorregt had, ook een vrij zuiver Handschrift te bezitten, zoo kon ik dat met het gedrukte vergelijken, waardoor het mij gelukt is, eene en andere plaats te verbeteren. Ik meende nog een tweede Handschrift te bezitten, maar ontdekte al spoedig, dat dit vermoedelijk slechts een afschrift van het gedrukte was. Evenwel, het verschilt hier en dáár van het gedrukte, en is mij niet geheel en al zonder nut geweest. In weerwil echter van de hulpmiddelen, die ik boven den Heer Roorda van Eysinga bezit, kan ik mij niet vleijen, den tekst overal zuiver te hebben wedergegeven. Ik heb dit getracht te doen door conjecturen, maar het is onzeker, of ik overal het ware woord getroffen heb. Evenwel, dit bepaalt zich tot weinige plaatsen, waarvan ik in de Aanteekeningen rekenschap heb gegeven. Het is een treurig gebrek van bijna alle de Maleische geschriften, dat zij door onkundige en onverschillige afschrijvers gewoonlijk slordig en onnaauwkeurig worden afgeschreven, die òf een woord vergeten of slecht geschreven hebben, òf geheele regels en volzinnen hebben uitgelaten. Het is daarom van het uiterste belang,

(1) Bl. 2 der voor zijne uitgave geplaatste Inleiding.

dat die stukken gedrukt worden; anders worden zij volstrekt onverstaanbaar en eindelijk gaan zij onherstelbaar verloren. Zoo is reeds menig Maleisch geschrift te zoek geraakt, hetwelk te voren bekend was, maar nu te vergeefs gezocht wordt.

Ik laat hierbij eene lijst volgen van Maleische geschriften, zoo als die voorkomt in de Maleische Boekzaal, te vinden achter de Maleische Spraakkunst van G. H. WERNDLY, *Amsterdam*, 1736, waaruit deskundigen zullen kunnen oordeelen hoe vele daarvan reeds zijn verloren geraakt:

1. اصول اكم اسلام *'utsûl 'agama 'Islâm*, de beginselen van het Muhammedaansche geloof.
2. ايضاح اكم اسلام *'idlâhh 'agama 'Islâm*, de verklaring van de Muhammedaansche godsdienst.
3. ايضاح الفقه *'idlâhhu-'lfikheh*, de verklaring van de wetgeleerdheid.
4. بستان السلاطين *bustânu-'lsalâthîn*, de Lusthof der Koningen.
5. تاج السلاطين *tâdju-'lsalâthîn*, anders ook in het Maleisch مكت سكل راج٢, *mâkota segala râdja-râdja*, Kroon der koningen.
6. تفسير القران *tafsîru-'lkhorân*, de uitlegging van den Khoran.
7. توحيد *tawhhîd*, eene verhandeling over de *eenheid* Gods.
8. حافظ ايمان المومن *hhâfitl 'imâni-'lmûⁿmin*, de bewaarder van het geloof eens geloovigen.
9. حكاية اسكندر ذو القرنين *hhikâjet 'Iskander dzû-'lkharnajn*, de geschiedenis van *Alexander met de twee hoornen*, dat is: *Alexander den Groote*.
10. حكاية اسما يتيم *hhikâjet 'Ismâ Jatîm*, de geschiedenis van *Isma Jatiem*.
11. حكاية امبن *hhikâjet 'Ambon*, de geschiedenis van het land *Ambon* of *Amboina*.
12. حكاية امير المومنين عمر *hhikâjet 'Amîru-'lmûⁿminîn 'Omar*, de geschiedenis van den Leidsman der geloovigen (d. i. den Kalif) *Omar*.
13. حكاية اندر سقتي *hhikâjet 'Indara Sakhty*, de geschiedenis van *Indara Sakhtie*.
14. حكاية اندر ڤترا *hhikâjet 'Indara Putrâ*, de geschiedenis van *Indara Poetra*.

15. حكاية اچه *hhikâjet 'Atjih*, de geschiedenis (van de Koningen) van *Atjieh* (*Atsjin*).

16. حكاية باين *hhikâjet Bâjan*, de geschiedenis van (den vogel) *Bajan* (perkietje).

17. حكاية بختيار *hhikâjet Bachtijâr*, de geschiedenis van (den Persischen Koning) *Azbach*.

18. حكاية بورڠ ڤيڠت *hhikâjet bûrong pingit*, de geschiedenis van den opgesloten vogel.

19. حكاية تانه هيتو *hhikâjet tânah Hituw*, de geschiedenis (of beschrijving) van het land (of de kust) van *Hitoe*, op *Amboina*.

20. حكاية جوهر مانكم *hhikâjet Djawhar Mânikam*, de geschiedenis van *Djohar Manikam*.

21. حكاية حمزه *hhikâjet Hhamzah*, de geschiedenis van *Hamzah*.

22. حكاية داتي ڤرجڠڬ *hhikâjet Dâtij Perdjangga*, de geschiedenis van *Datie Perdjangga*.

23. حكاية ديو راج *hhikâjet Dejwa Râdja*, de geschiedenis van *Dewa Radja*.

24. حكاية بسمان دان لقمان *hhikâjet Bosmân dán Lokhmân*, de geschiedenis van (den Koning) *Bosman* en *Lokman*.

25. حكاية راج تمبكباي *hhikâjet râdja Tambikbâja*, de geschiedenis des Konings van *Tambikbaja*.

26. حكاية راج سليمان *hhikâjet râdja Solejmân*, de geschiedenis van den Koning *Salomo*.

27. حكاية راج عجمي ازباح *hhikâjet râdja 'adjamij 'Azbâhh*, de geschiedenis van den Persischen Koning *Azbach*.

28. حكاية راج كريڤن *hhikâjet râdja Kurîpan*, de geschiedenis des Konings van *Koeripan*.

29. حكاية راج كمبوج *hhikâjet râdja Kambôdja*, de geschiedenis des Konings van *Kambodja*.

30. حكاية راج نيل داتي كواچ *hhikâjet râdja Nîla Dâtij Kawâtja*, de geschiedenis van den Koning *Nila Datie Kawatja*.

31. حكاية رڠڬ راري *hhikâjet Rangga Rârej*, de geschiedenis van *Rangga Raré*.

32. حكاية سڬل سسوهونن *hhikâjet segala Susuhûnan*, de geschiedenis van de Keizers (van *Java*).

33. حكاية عبدالله ابن عمر *hhikâjet 'Abdu-'llah 'Ibn 'Omar*, de geschiedenis van *Abdullah*, den zoon van *Omar*.

34. حكاية كليله ودمنه *hhikâjet Kalîlah wa-Dimnah*, de geschiedenis van den Os en den Vos.

35. حكاية محمد حنفية *hhikâjet Muhhamad Hhanifijah*, de geschiedenis van *Muhammad Hanifiah.*

36. حكاية معراج نبي محمد *hhikâjet mìrâdj nabij Muhhamad*, de geschiedenis der hemelvaart van den Profeet *Muhammad.*

37. حكاية مير محمد *hhikâjet Mîr Muhhamad*, de geschiedenis van den Vorst *Muhammad.*

38. حكاية ميس تامن ڤنج ويل كسوم *hhikâjet Misa Tâmon Pandji Wîla Kasûma*, de geschiedenis van *Misa Tamon Pandji Wila Kasoema.*

39. حكاية ميس كمتر *hhikâjet Mîsa Gomitar*, de geschiedenis van *Misa Gomitar.*

40. حكاية نبي محمد *hhikâjet nabij Muhhamad*, de geschiedenis van den Profeet *Muhammad.*

41. حكاية نبي موسي *hhikâjet nabij Mûsáj*, de geschiedenis van den Profeet *Mozes.*

42. حكاية نبي يوسف *hhikâjet nabij Jûsuf*, de geschiedenis van den Profeet *Jozef.*

43. حكاية هڠ توه *hhikâjet Hang Tuwah*, de geschiedenis van *Hang Toewah*, die het boek anders heeft genoemd سلالة السلاطين *sulâletu-'lsalâthîn*, de stam- of geslachtlijst der Koningen.

44. حكاية چرڠكلين *hhikâjet Tjarangkolîna*, de geschiedenis van *Tjarangkolina.*

45. حكاية چهاي لڠكاري *hhikâjet tjahâja Langgârej*, de geschiedenis (genaamd) de glans van *Langgaré.*

46. حكاية ڤلندق جناك *hhikâjet palandokh djinâka*, de geschiedenis van het boertig of kluchtig steenbokje.

47. حكاية ڤنداو *hhikâjet Pandâwa*, de geschiedenis van *Pandawa.*

48. حكم اسلام *hhukum 'Islâm*, het Muhammedaansche regt.

49. حكم حج *hhukum Ilhadj*, het regt, om als pelgrim naar *Mekka* te gaan.

50. حكم قانون *hhukum khânûn*, het burgerlijk regt.

51. سلالة السلاطين *sulâletu-'lsalâthîn*, de stam of afkomst der Koningen. Dit is hetzelfde werk als het bovenstaande حكاية هڠ تو.

52. سمو دين الاسلام *sumuw dajini-'l᾿islâm*, de uitnemendheid van een naauwkeurig onderhouder van de Muhammedaansche godsdienst.

53. شيخ الحسين الكاشفي *sjejchu-'lhhusejnu-'lkâsjifij*, de Sjech Hoesein, de verklaarder.

54. علم فقه *'ilmu fikhch*, de kennis van de wetgeleerdheid.

55. علم فلك *'ilmu falak*, de kennis van de hemelkringen, dat is, de sterrekunde.

56. كتاب الفرايض *kitâbu-'lfarâjidl*, het boek van de kunst, om de erfenissen volgens de wet te verdeelen.

57. كتاب الله *kitâbu-'llah*, het boek Gods.

58. كشف السر التجلي السبحاني *kasjfu-'lsiru-'ltadjaliji-'lsubhhânij*, de verklaring van de verborgenheid der Goddelijke verschijning.

59. كنز الخافي *kenzu-'lchâfij*, een verborgen schat.

60. كود ڤروڠو *kûda parûnguw*. Dit is eene geschiedenis der Koningen van *Java*.

61. مراة المومن *mirâtu-'lmû᾿min*, de spiegel van den geloovige.

62. معرفة الاسلام *mârifetu-'l᾿islâm*, de kennis van de Muhammedaansche godsdienst.

63. نور محمد *nûr Muhhamad*, het licht van *Muhammad*.

64. چرتر در ڤد سليمان *tjeritera deri pada Solejmân*, een verhaal van *Salomo*.

65. چرتر در ڤد عمر *tjeritera deri pada 'Omar*, een verhaal van *Omar*.

66. چرتر راج ديو احمد *tjeritera râdja Dejwa 'Ahhmad*, een verhaal van den Koning *Déwa Achmad*.

67. چرتر راج سمعه *tjeritera râdja Somìh*, een verhaal van den Koning *Som-ih.*

68. چرتر قباة ليل اندر *tjeritera Khobât Lejla 'Indara*, een verhaal van *Kobat Léla Indara.*

69. ڤرمات معرفة الله *permâta màrifetu-'llah*, het juweel van de kennisse Gods.

Hierbij kan men nog eenige Maleische werken voegen, die de geleerde Werndly niet schijnt gekend te hebben, of waarvan sommigen welligt eerst na zijnen tijd geschreven zijn.

70. حكاية سلطان ابراهيم ابن ادهم ولي الله *hhikâjet Sulthân 'Ibrâhîm 'ibn 'Adaham, walij 'Allah*, de geschiedenis van Sulthan *Ibrahim*, zoon van *Adaham*, den gunsteling van God.

71. حكاية مهراج سري رام *hhikâjet maharâdja Srij Râma*, de geschiedenis van den grooten Koning *Serie Rama.*

72. حكاية احمد محمد *hhikâjet 'Ahhmad Muhhamad*, de geschiedenis van (de twee gebroeders) *Achmad* en' *Muhammad.*

73. حكاية راج جمجوم *hhikâjet râdja Djumdjûma*, de geschiedenis van den Koning *Djoemdjoema.*

74. حكاية راج بنجر *hhikâjet râdja Bandjar*, de geschiedenis der Koningen van *Bandjar.*

75. حكاية تانه بالي *hhikâjet tânah Bâlij*, de geschiedenis van het eiland *Bali.*

76. بوڠ رمڤي *bûnga Rampej*, de bloem *Rampej.*

77. تعبر ممڤي *tàbir mimpij*, uitlegging van droomen.

78. حكاية بكرم دنت جاي *hhikâjet Bakarma Dinta Djâja*, de geschiedenis van *Bakarma Dinta Djaja.*

79. حكاية ابوسام *hhikâjet 'Abûsâma*, de geschiedenis van *Aboesama.*

80. حكاية ناي كسوم *hhikâjet Nâja Kasûma*, de geschiedenis van *Naja Kasoema.*

81. حكاية مهراج بسڤو راج *hhikâjet maharâdja Bispuw Râdja*, de geschiedenis van den grooten Koning *Bispoe Râdja.*

82. حكاية شيخ جلال الدين *hhikâjet sjejch Djilâlu-'ldîn*, de geschiedenis van den Sjech *Djilâl-Oeddin.*

83. حكاية سلطان محمود د نكري بدار *hhikâjet Sulthân Mahhmûd di-negerij Badâr*, de geschiedenis van Sulthan *Machmoed*, in het land *Badaar.*

84. حكاية ديو مڠندر لقسان *hhikâjet Dejwa Meng'indara Lakhsâna*, de geschiedenis van *Dewa Meng-indara Laksana.*

85. حكاية بكرم داتي راج *hhikâjet Bakarma Dâtij Râdja*, de geschiedenis van *Bakarma Datie Radja.*

86. حكاية بوجڠݢ اندر مهراج *hhikâjet Bûdjangga 'Indara Maharâdja*, de geschiedenis van *Boedjangga Indara Maharadja.*

87. حكاية غلام *hhikâjet Ghalâm*, de geschiedenis van *Ghalâm.*

88. ڤڠاجارن لقمان كڤد انقڽ *peng'adjâran Lokhmân kapada 'ânakhnja*, eene onderwijzing van *Lokman* aan zijn zoon.

89. حكاية ابليس دان نبي محمد *hhikâjet 'Iblîs dán nabij Muhhamad*, de geschiedenis van den duivel en den Profeet *Muhammad.*

90. حكاية در ڤد بݢند رسول الله ڤري مڽتاكن تتكال فاطمة برسوامي دڠن بݢند علي *hhikâjet deri pada baginda rasûl 'Allah prij menjatâkan tatkâla Fâthimah bersûwâmij dengan baginda 'Alij*, geschiedenis van den gezant Gods (*Muhammad*), behelzende het verhaal van het huwelijk van *Fathimah* met *Ali.*

91. حكاية معجزة بݢند رسول الله تتكال بولن بله دو دڤڠݢل اوله نبي الله ايت *hhikâjet mùdjizat baginda rasûl Allah, tatkâla bûlan belàh duwa dipanggal 'awleh nabij 'Allah 'itu*, geschiedenis van het wonderwerk van den gezant Gods, toen de maan door dien Profeet in tweeën gedeeld werd.

92. ووكن جاو *wûkon Djâwa*, Javaansche tijdrekening.

93. شريب مصل *sarîbu matsal,* duizend raadsels.

94. اندغ۲ نگري ملاك *'ondang-'ondang negerij Malâka,* wetten of instellingen van het rijk van *Malakka.*

95. اندغ۲ نگري مغكاسر دان بوگس *'ondang-'ondang negerij Mangkâsar dán Bûgis,* instellingen der rijken van *Makassar* en *Boegies.*

96. اندغ۲ نگري كيده *'ondang-'ondang negerij Kejdah,* instellingen van het rijk van *Kéda.*

97. اندغ۲ نگري جوهر *'ondang-'ondang negerij Djawhor,* instellingen van het rijk van *Djohor.*

98. اندغ۲ نگري سلاغر *'ondang-'ondang negerij Silângor,* instellingen van het rijk van *Silangor.*

99. اندغ۲ نگري اچه *'ondang-'ondang negerij 'Atjih,* instellingen van het rijk van *Atsjin.*

100. حكاية مهراج علي *hhikâjet maharâdja 'Alij,* geschiedenis van den grooten Koning *Ali.*

101. حكاية راج قيبر *hhikâjet râdja Khejbar,* de geschiedenis van Koning *Khébar.*

102. حكاية هارون الرشيد *hhikâjet Harûnu-'lrasjîd,* de geschiedenis van *Haroen Alraschid.*

103. حكاية قوجه ميمن *hhikâjet Khôdjah Majmon,* de geschiedenis van *Khodja Maimoen.*

104. حكاية راج زاده بقتن *hhikâjet râdja Zâdeh Bakhtin,* de geschiedenis van den Vorst *Zadeh Bakhtin.*

105. امڤت ڤوله حديص *'ampat pûloh hhadîts,* veertig verhalen.

106. حكاية نبي لوط *hhikâjet nabij Lôth,* de geschiedenis van den Profeet *Loth.*

107. حكاية نبى داءود *hhikâjet nabij Dâwûd,* de geschiedenis van den Profeet *David.*

108. حكاية نبي سليمان *hhikâjet nabij Solejmân,* de geschiedenis van den Profeet *Salomo.*

109. حكاية نبي عيسي *hhikâjet nabij 'Isáj,* de geschiedenis van den Profeet *Jezus.*

110. حكاية ڤنچ چترا *hhikâjet Pantja Tjaterâ,* de geschiedenis van *Pantja Tjatera.*

111. حكاية راج۲ ڤاسي *hhikâjet râdja-râdja Pâsej,* de geschiedenis der Vorsten van *Pasé.*

112. ارشداك الله *'arsjadâka 'Allah,* God leide u op den regten weg.

113. اسرار الصلوة *'israru-'ltsalwat,* de verborgenheid van het gebed.

114. سمر قندي *samar khandij*, een suikerzoet verhaal.

115. كلمة السّهادة *kalimatu-'lsjahâdet*, het woord der geloofsbelijdenis.

116. اصل الدين *'atsalu-'ldîn*, de eerste beginselen der godsdienst.

117. اجمال الدين *'idjmâlu-'ldîn*, kort begrip van de godsdienst.

118. چرتر ڤرتن اسلام *tjeritera Pertan 'Islâm*, de geschiedenis van *Pertan* de Muhammedaansche.

119. صرة المستقيم *tsiratu-'lmustakhîm*, de regte weg.

120. هدياة السلكين *hidajâtu-'lsalakîna*, wegwijzer voor hen, die het geestelijk leven omhelzen.

121. سلمون التفدين *sulamûnu-'ltafadîna*, trap voor hen, die het nuttige najagen.

Buitendien zijn er nog een aantal gedichten, die bij de Maleijers bekend zijn onder den naam van ڤنتن *panton*, سلوك *salûka*, شعر *sjiàr*, مثنوي *matznuwij* en رباعي *rabâij*. Wie over deze dichtsoorten, en in het algemeen over den inhoud der bovengenoemde geschriften iets meer wil weten, kan veel leerzaams en nuttigs daarover vinden in de *Handleiding tot de kennis der Maleische Taal- en Letterkunde*, door Dr. J. J. DE HOLLANDER, Lector aan de Kon. Mil. Akademie te *Breda*; uitgegeven te *Breda*, 1845.

Van alle deze geschriften zijn slechts in druk uitgegeven N°. 5, 10, 15, 20, 70, 71, 75, 94, en grootere of kleinere uittreksels uit eenige weinige andere; benevens een gedicht, getiteld *Bidasari*; terwijl nog een ander, *Keni Tambohan* genaamd, thans te *Parijs* op de pers is. Hoe veel blijft er in dit opzigt nog niet te doen over! En ik waag het, hiermede een verzoek te doen aan de Regering en de Hoofd-Ambtenaren van Neêrlands Indië, en aan alle degenen, die aldaar eenig gezag of invloed uitoefenen, om, met voorkennis van den Minister van Koloniën, zoo veel mogelijk, Maleische Handschriften naar Nederland op te zenden, opdat zij hier te lande mogen gedrukt worden, en alzoo duurzaam bewaard blijven.

De Heeren BROESE & C°., Boekdrukkers te *Breda*, anders ijverige bevorderaars der Maleische Taal- en Letterkunde, gelijk hunne pers daarvan reeds verscheidene proeven heeft

opgeleverd, hebben, door de ondervinding geleerd, het niet durven wagen, dit werkje op hunne kosten te doen drukken; ik heb dus de uitgave daarvan voor mijne rekening ondernomen, en, daar ik er geen geldelijk voordeel, maar alleen de uitbreiding van de kennis der Maleische Taal- en Letterkunde mede beöog, den prijs zoo laag mogelijk gesteld, ten einde ook daardoor de verspreiding van hetzelve, zoo in Indië, als aan onze Hoogescholen en onder bijzondere personen, gemakkelijk te maken, in de hoop, daarin door de Regering te zullen worden ondersteund.

Ik heb het werkje doen drukken in kwarto, omdat ik weet, dat dit aan de Maleijers, voor wie ik ook geschreven heb, aangenaam is, als zijnde zij daaraan meer gewoon. Om dezelfde reden heb ik op het titelblad en de twee eerste bladzijden er eenige sieraden bijgevoegd, omdat dit in de Maleische Handschriften menigmaal zoo voorkomt. Ik heb het op goed en duurzaam papier doen drukken, omdat ik bij treurige ervaring weet, hoe slecht papier in Indië spoedig door insecten wordt aangetast, en tot stof vergaat.

Voorts is het mij een aangename pligt, bij deze gelegenheid openlijk mijnen dank te betuigen aan de Heeren A. Meursinge, Leeraar aan de Koninklijke Akademie te *Delft*, en J. J. de Hollander, Lector aan de Koninklijke Militaire Akademie te *Breda*, voor de hulp, de voorlichtingen en de raadgevingen, mij in de bewerking van dit stukje zoo volvaardig en minzaam geschonken; hebbende de Heer de Hollander mij in het bijzonder aan zich verpligt, door de correctie der drukproeven op zich te nemen, hetgeen voor mij, wegens den verren afstand van de pers, bezwaarlijk zoude geweest zijn.

Zeyst,

den 30 *Augustus* 1846.

D. L.

AANTEEKENINGEN.

Bl. 1. بسم الله الرحمن الرحيم. Dit is het gewone opschrift boven de meeste Maleische Geschriften, hetzij zij oorspronkelijk, of uit het Arabisch vertaald zijn. Men vindt het nu en dan ook wel met de teekenen geschreven: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ. Zie hierover verder Dr. J. J. DE HOLLANDER, in de Aanteekeningen op de door hem uitgegevene جوهر مانكم, bladz. V.

وبه نستعين بالله علي اين حكاية. Na het zoo evengemelde gewoon opschrift volgen in de meeste Maleische Geschriften deze woorden. Men verklaart dezelve in het algemeen zóó, dat de Schrijver daarmede Gods hulp over zijn werk inroept. Zij zijn echter moeijelijk te vertalen. Woordelijk schijnen zij te beteekenen: »En tot Hem roep ik om hulp, (namelijk) tot God, over deze geschiedenis.” Daarbij is het echter vreemd, vooreerst, dat بالله er nog eens bijgevoegd wordt, nadat er reeds gezegd was وبه; en, ten tweede, dat er niet volgens de regels der taal geschreven wordt علي حكاية اين, maar علي اين حكاية, of, gelijk het ook wel gevonden wordt, علي اين سوات حكاية. Dit heeft den Heer MEURSINGE de vernuftige

gissing doen maken, dat er oorspronkelijk geschreven was: وبه نستعين يا الله اعلي ۞ اين حكاية » en tot Hem roep ik om hulp, ô Allerhoogste God! Dit is de geschiedenis, enz." Waarbij het ook al weder vreemd is, dat er zoude staan الله اعلي, en niet الله تعالي, gelijk het Opperwezen in de Schriften der Maleijers bestendig genoemd wordt. Ik zoude er mij echter gaarne mede vereenigd hebben, indien deze lezing slechts door een enkel H. S. van eenig Maleisch werk gewettigd werd. Anderen meenen, dat men vertalen moet: » en tot Hem roep ik om » hulp (te weten) tot den hoogen God. Dit is de geschiedenis, enz." Hierin komen echter allen overeen, dat het woordje علي behoort tot het voorgaande الله, en niet tot het volgende اين حكاية, en dat met deze laatste woorden de eigenlijke geschiedenis begint. Vraagt men de Maleijers zelve naar de beteekenis van deze woorden, zij weten ze evenmin uit te leggen, dewijl zij over het algemeen, zelfs de zoogenaamde Leermeesters onder hen, zeer onkundig in het Arabisch zijn, en geen begrip hebben van taalregels. Zij zeggen de woorden werktuigelijk na, maar verstaan ze niet.

Bl. 1. اين حكاية. In één H. S. staat اين سوات حكاية; maar dit komt op hetzelfde neêr.

اد سؤرغ راج د نكري عيراق. Het is volstrekt van geen belang, te onderzoeken, welk Ejrak of Irak bedoeld wordt, en waar dat land ligt, schoon hier vermoedelijk wel het Perzische Ejrak zal bedoeld zijn. In een versierd verhaal, gelijk het onderhavige werk is, komt dit minder te pas. Wie hiervan meer wil weten, raadplege de uitgaaf van den Heer P. P. Roorda van Eysinga, in de Aanteekeningen, bl. 1—3.

برنام سلطان ابراهيم ابن ادهم. In één H. S. staat سلطان اوليا ابراهيم ابن ادهم; in een ander سلطان ابراهيم ابن ادهم ولي الله; terwijl ادهم ook geschreven wordt ادهام. Dewijl mij echter اوليا geen gewone Arabische naam toeschijnt, en ولي الله mij voorkomt, hier ingevoegd te zijn uit het slot van dit verhaal, zoo heb ik mij vergenoegd, hem eenvoudig te noemen, gelijk in den tekst uitgedrukt is, te meer, daar het van weinig belang is.

Wie intusschen deze Vorst *Ibrahiem*, zoon van *Adaham* of *Adam* geweest is, of hij werkelijk bestaan en in Irak geregeerd heeft, is geheel onbekend; waarschijnlijk is het een verdichte naam. De bijvoeging »zoon van *Adam*" schijnt te dienen, om de aanzienelijke afkomst, en de oudheid van het geslacht van dien *Ibrahiem* aan te wijzen. Zoo vindt men ook نبي سليمان ابن ادم, de Profeet *Salomo*, zoon (afstammeling) van *Adam;* en andere voorbeelden meer.

Bl. ١. ترلال بسر كرجائن بڠند ايت. Één H. S. heeft ترلال بسر ڤكرجائن بڠند ايت, hetgeen klaarblijkelijk eene schrijffout is. Intusschen worden de woorden كرجائن en ڤكرجائن in de Maleische Schriften, door onnaauwkeurigheid der afschrijvers, menigmaal met elkander verwisseld. Een ander H. S. heeft ادڤون ترلال بسر كرجائن بڠند ايت; maar dat woordje ادڤون komt mij voor door eene latere hand ingevoegd te zijn.

لاكٓ مشهور. Één H. S. heeft مشهورله, hetgeen mij voorkomt minder goed te zijn.

سرت عادل ڤرنتهپ لاكٓ دڠن امت مغاسيهپ ڤد سكل وزير دان هلبالغپ. Zóó heeft één H. S., en aan die lezing geef ik de voorkeur boven eene andere, die aldus luidt: سرت دڠن عادل ڤد ڤرنتهپ لاكٓ امت مغاسه ڤد سكل وزيرپ دان هلبالغپ, even als het volgende: دان ترلال امت مغاسيهپ كڤد سكل علما, en niet مغاسه, zoo als hetzelfde H. S. heeft.

علما دان فقها. Volgens Freytag in zijn Arab. Woordenboek moeten deze woorden eigenlijk geschreven worden عُلَّامٌ en فُقَهَاءُ. Maar dewijl zij in de Schriften der Maleijers bestendig en menigvuldig zóó geschreven voorkomen, en uitgesproken worden *'ulamâ* en *fukahâ*, heb ik ze ook maar zóó gelaten, om aan de Maleijers zelve geene verwarring te veroorzaken. Naar mijn gevoelen, moet men in hunne Schriften de Arabische woorden uitspreken en uitdrukken, niet gelijk zij eigenlijk moeten zijn, maar gelijk zij bij de Maleijers gebruikt worden; anders verstaan zij hunne eigene taal niet meer. Wij zullen daarvan in dit werkje meer voorbeelden aantreffen. Het woord عُلَمَا is het meervoud van عَالِمٌ, en فُقَهَا van فَقِيهٌ.

Bl. ١. سرت دڠن ڤرکساڤ. Zóó hebben de beide H. S.; Roorda van Eysinga heeft in zijne uitgaaf سرت دڠن ڤرکس, hetgeen mij voorkomt, minder goed te zijn.

ساڠت تاکت دان کاسيهڤ. Zóó heeft één H. S.; Roorda van Eysinga heeft ساڠت تاکت دان کاسه, gelijk mede een ander H. S.. Ik geloof echter, dat het کاسيهڤ moet zijn, hetzij welluidendheidshalve, hetzij omdat het is voor کاسه اي.

مک نڠري ايتڤون ترلال راميڤ. Zóó heeft één H. S., naar mijn inzien, te regt. Een ander H. S. en de uitgaaf van Roorda van Eysinga hebben رامي, hetgeen ook goed, en taalkundig beter is. Maar men moet met Maleijers gesproken hebben, om te weten, hoe zij dat aanhechtsel ڤ gedurig gebruiken, ook waar het naar ons oordeel niet schijnt te pas te komen. Zij doen dat voor de welluidendheid, en om het woord in eenen zachten klank te doen eindigen.

دان سنتوساڤ سکل ايسي نڠري ڤون. Het woord ڤون staat slechts in één H. S., doch is geenszins overtollig bij de wisseling van het onderwerp der rede. Het woord سنتوساڤ, in plaats van سنتوس, wordt ook slechts in één H. S. gevonden, en komt mij noodzakelijk voor om de welluidendheid. Zie de naastvoorgaande aanteekening. Hetzelfde H. S. heeft ook نڠريڤ, in plaats van نڠري, en mogelijk beter.

صُبُحْ. De Maleijers spreken dit woord uit *tsoeboe* of *soeboe*. سمبهيڠ صبح het ochtendgebed, durende van des ochtends te vijf ure tot zonsopgang.

Bl. ٢. بهو دنيا اين تياد جوڠ ککل اداڤ. Één H. S. heeft تتاڤ دنيا اين تياد جوڠ ککل اداڤ. Maar het woordje تتاڤ schijnt eene correctie te zijn van het oorspronkelijke, en daarom niet aannemelijk.

Bl. ٣. دان يڠ دهرڤيڤ اکن دي. Zóó moet het zijn, maar zóó staat in geen der H. S. Één heeft دان يڠ دهرڤيڤ; een ander heeft دان دهرڤيڤ اکن دي. Zóó heeft de uitgaaf van den Heer R. v. E. ook. De Heer de Hollander heeft die plaats reeds verbeterd

op bl. 56 van zijne Maleische Spraakkunst, en haar op bl. ٥٥ van de daarachter gevoegde Bloemlezing ook verbeterd uitgegeven. In één H. S. staat دهراقيب; maar minder goed.

Bl. ٣. Vóór de woorden هي منتريك heeft één H. S. nog كتاب, hetgeen mij voorkomt onnoodig, en eene bijvoeging van latere hand te zijn.

تونبمباله دودق. Een ander H. S. en R. v. E. hebben تونبمب دودقله, hetgeen ook wel goed is, maar mij minder sierlijk toeschijnt.

مڠنتيكن كرجائن همب اين. Zóó moet gelezen worden, en niet مڠنتيكن ڤكرجائن همب اين, gelijk een ander H. S. heeft.

بهو اك اين منجالن بارڠ يڠ دتقديركن الله, ik wandel, (volgens) hetgeen God bepaald heeft. Een ander H. S. heeft: بهو اك اين هندق برجالن بارڠ دتقديركن الله. De Heer de Hollander heeft in zijne Maleische Bloemlezing bl. ٥٥, deze lezing ook aangenomen, en achter بارڠ nog bijgevoegd كمان; maar het komt mij voor, dat de lezing in den tekst goed is.

سكلين مك ايڤون مناڠس. Zóó heeft één H. S. Een ander heeft سكلين ڤون مناڠس. Zóó ook R. v. E.; doch naar mijn inzien, minder goed. Verg. de Aanteekening van D^r^. J. J. de Hollander, t. a. p.

كلعكاڤن كرجائن. Dit beteekent hier de *Insignia* des rijks, de kenteekenen der koninklijke waardigheid, rijkssieraden. Welke soort van voorwerpen daartoe behooren, kan men, onder anderen, zien in de Geschiedenis van *Damar Wūlan*, vertaald door P. P. Roorda van Eysinga, in zijn Handboek der Land- en Volkenkunde, III^de^ Boek, I^ste^ Dl., bl. 503 en 504.

بناتڠ. Één H. S. heeft: سكل بناتڠ; maar onnoodig.

اڠكس *'angkas* of *'ongkas*, een wilde vogel, boschvogel; بورڠ vogels in het algemeen, in het bijzonder: tamme vogels. Één H. S. heeft: اڠڬس *'anggas*, dat hetzelfde en even goed is.

اڤبيل هاري مالم. Zóó heeft één H. S. Een ander heeft اڤبيل مالم هاري. Zoo ook Roorda van Eysinga, en de Hollander in zijne Bloemlezing. Ik geloof niet, dat dit onverschillig is,

maar dat het eerste beteekent *toen het avond was,* en het tweede *toen het morgen was.* Uit aanmerking van het bijgevoegde سمبهيڠ عيشا moet men dus de lezing اڤبيل هاري مالم aannemen. De Heer DE HOLLANDER heeft mij gezegd, dat hij geheel met mijn gevoelen overeenstemt, en dat de tekst in zijne Bloemlezing hier verkeerd, en aan eene vergissing toe te schrijven is.

Bl. ٣. عيشا. Zóó schrijven de Maleijers gewoonlijk dit woord, schoon FREYTAG in zijn Arab. Woordenb. schrijft عِشَآءٌ avond. سمبهيڠ عيشا is dus het avondgebed. De avond begint bij de Muhammedanen te zeven ure.

اڤبيل لال. Één H. S. heeft اڤبيل للوله, hetgeen ook goed is.

سمبهيڠ تهجد. De Maleijers spreken dit woord uit *tahadjùd.* Het beteekent: nachtelijk gebed.

اد سوات سوڠي. Één H. S. heeft اد سوڠي. Zóó ook R. v. E.; doch minder goed.

ايرڤ ترلال ڤوته. Één H. S. heeft يڠ ترلال جرنه ايرڤ, hetgeen uit het vervolg zóó veranderd schijnt.

بركيلت٢كن متهاري ايت. Één H. S. heeft مك بركيلت٢ رڤاڤ اكن سينر متهاري; maar deze lezing is blijkbaar niet de ware, gelijk te regt aangemerkt wordt door den Heer DE HOLLANDER in zijne Maleische Bloemlezing, bl. ٥٦, die echter meent, dat het woord كن is *kena,* treffen, terwijl ik het met R. v. E. houde voor een achterhechtsel van بركيلت٢, waardoor het onzijdig werkwoord overgaat in een bedrijvend. كيلت flikkering, schittering; بركيلت flikkeren, schitteren; بركيلت٢ gedurig en bij herhaling flikkeren; بركيلتكن doen flikkeren, het licht terugkaatsen; بركيلت٢كن het licht gedurig terugkaatsen. Ik meen opgemerkt te hebben, dat كن *kena* meestal eene ongunstige beteekenis heeft, b. v. كن دمم de koorts krijgen; كن جن van eenen boozen geest bezeten zijn. Zie verder de voorbeelden in de Woordenboeken.

ممباسه باجو. Een ander H. S. heeft باجوڤ; zóó ook R. v. E., hetgeen in allen gevalle moet zijn: بجوڤ. Maar dewijl het woord سلوڤ er op volgt, is باجو beter. Het achter-

hechtsel ب is welluidendheidshalve voor اي of دي; en dus beteekent het woordelijk: het opperkleed en de broek van hem.

Bl. ۴. اير سمبهيغ, woordelijk: water des gebeds. Men vertaalt het gewoonlijk door: wijwater, hetgeen echter onjuist is. R. v. E. vertaalt het »water voor de godsdienstige »reiniging." De Muhammedanen zijn namelijk verpligt, vóór het gebed, het aangezigt, de handen, ellebogen, voeten en enkels te wasschen. Zie verder, zoo over deze reinigingen, als over de andere godsdienstige plegtigheden der Muhammedanen, Roorda van Eysinga, Handboek der Land- en Volkenkunde, III^{de} Boek, I^{ste} Dl., bl. 411—435.

مصلاء. Alle H. S. en de uitgave van R. v. E. hebben مصلي; deze laatste spreekt dit woord uit: *motslej,* en vertaalt het in zijn Woordenboek: doek, biddoek; en in eene Aanteekening op deze plaats: »eene soort van luchtig gewaad, hetwelk de Inlanders boven hunne kleederen »dragen, en over de schouders hangen, ook wel *sárong* genaamd." Deze verklaring is niet juist. De *sárong* is een geheel ander kleedingstuk. Ik heb in den tekst مصلاء geschreven, omdat, volgens Freytag, dit woord zulk een bidsluijer of bidkleed beteekent; مصلى daarentegen: eene plaats onder den blooten hemel, waar de openbare gemeenschappelijke gebeden plegen te geschieden.

منتي بجوب. In één H. S. staat منتي سهڠكت بجوب; maar dit woord سهڠكت schijnt eene bijvoeging van latere hand te zijn. Het is in allen gevalle onnoodig.

سمبهيغ عصر. De Maleijers spreken dit woord uit *asar* of *atsar*. Het is het derde van de vijf gebeden, die de Muhammedanen dagelijks, volgens hunne wet, verpligt zijn te doen. Dit is het namiddag-gebed van drie tot vijf ure. De Heer R. v. E. merkt in zijne Aanteekeningen op bl. 5 het volgende aan: »De Mahomedanen hebben alhier", hij bedoelt zeker op Java, »in het etmaal vijf voorname tijdperken, waarin zij verschillende godsdienstplegtig- »heden uitoefenen. Het eerste, صبح *tsubhh* genaamd, duurt van des ochtends vijf ure tot »zons-opgang; het tweede, ظهر *thlohor,* van des namiddags één tot twee ure; het derde,

»عصر *atsar,* van vier tot vijf ure; het vierde, مغرب *meghrib,* van zons-ondergang, tot dat »het avondrood verdwenen is; en het vijfde, عيشا *'isjâ,* van des avonds zeven tot des nachts »drie ure. Deze vijf worden genaamd وقت سمبهيغ فرض *wakhtu sombahjang ferdlu,* d. i. »tijdperken, waarin men verpligt is godsdienstige plegtigheden uit te oefenen; ter onder»scheiding van وقت سمبهيغ سنت *wakhtu sombahjang sunat,* of tijdperken, waarin men »kleinere godsdienstplegtigheden naar welgevallen kan verrigten. Onder dezulke behooren: »تهجد *tahadjùd,* ضحا *dlohhâ* en andere. — In alle de voorschrevene tijdperken worden »onderscheidene godsdienstpligten verrigt, als: loven (قوج), prijzen (ذكر), danken (مغوچف »شكور), bidden (سمبهيغ), iets uit den Khoran opzeggen (مغاجي); doch wat de vijf »hoofdplegtigheden aangaat, valt aan te merken, dat dezelve uitgeoefend worden door enkele »of vele malen ter aarde te vallen, naarmate dit voor elke plegtigheid bepaald is, met inacht»neming van met zeven ligchaamsdeelen, namelijk het hoofd, de handen, de knieën en de »voetzolen, de aarde, den grond of het matje, waarop men nedervalt, te raken." Tot dus verre R. v. E.. Zulk ter aarde vallen onder het gebed wordt ركعت *rak-at* genaamd; b. v. اي سمبهيغ دو ركعة, hij bad, zich tweemaal op die wijs ter aarde werpende. Zie verder de hier boven aangehaalde plaats uit de Land- en Volkenkunde van ROORDA VAN EYSINGA.

Bl. ۴. سنتياس. Een ander H. S. heeft نتياس. Men kan ook zeggen سنتياس. Het komt op hetzelfde neêr.

كقد اير ايت لال مك ترقندغ. Het woord لال kan zoo wel betrekkelijk gemaakt worden op het voorgaande اير ايت, als op het volgende مك. Volgens het eerste moet vertaald worden: »Zoo bleef de Vorst aanhoudend op dat voorbij stroomend water staren. En er »werd een (granaatappel) gezien." Volgens het laatste is de vertaling: »Zoo bleef de Vorst »aanhoudend op het water staren. Vervolgens werd er een (granaatappel) gezien." Ik geef aan de laatste verklaring de voorkeur, omdat er anders, dunkt mij, moest staan: كقد اير

يڠ لال ايت, en omdat het woord *stroomen* op andere plaatsen in dit werkje uitgedrukt wordt door مڠالر.

Bl. ۴. لال دبليڤ دو. Het woord دو staat slechts in één H. S.

دمکينله سکل کيت يڠ عام. Zoo zijn wij (menschen) allen over het algemeen.

شريف حسن. Het woord شريف is een eertitel, dien de Arabieren en Maleijers geven aan dezulken, die uit den stam van *Ali*, den schoonzoon van *Muhammad*, voortspruiten, gelijk zij hun, die van *Muhammad* zelven afstammen of zulks voorgeven, dien van سيّد, Heer, geven. شريف beteekent eigenlijk: edel, aanzienlijk, prinselijk.

اد سؤرڠ انقڤ, en twee regels later اد سوات کبنڤ. In de H. S. staat اد سؤرڠ انق en اد سوات کبن. Zóó heeft R. v. E. ook. Maar het Maleische taal-eigen vordert انقڤ en کبنڤ.

ستي صالحا. Zoo wordt in één H. S. de dochter van *Hassan* bestendig genoemd. R. v. E. noemt haar ستي صالح, en daarin wordt hij door een ander H. S. gevolgd. Het woord ستّي *setie* (in plaats van سيّدتي) is Arabisch, en beteekent letterlijk: mijne meesteres, mijne gebiedster; en صالحا komt van صالح vroom. Het beteekent dus woordelijk: mijne vrome of godvruchtige gebiedster.

مک عمرڤ امڤت بلس تاهن. Één H. S. en R. v. E. hebben مک عمرڤ بهارو امڤت بلس تاهن. Maar het woord بهارو komt mij verdacht voor; een leeftijd van veertien jaren is toch in het Oosten voor een meisje niet zoo bijzonder jong.

ڤلباڬي, en niet ڤلبڬي, zoo als R. v. E. en één H. S. hebben.

تانم تنامن, plantgewassen; en niet تنامن, zoo als één H. S., of تنام۲ن, zoo als R. v. E. heeft. تتنامن zoude ook goed geweest zijn; want dat is zamengetrokken uit تانم۲ن.

در ڤد خرم, bestaande uit dadels. R. v. E. en één H. S. hebben يعني خرم; minder goed.

اڠڮور دان زبيب, druiven en rozijnen.

4

Bl. ۴. صحابة. R. v. E. heeft صحبة *tsohhbat.* Zóó wordt dit woord ook op Java geschreven en uitgesproken.

سؤرغ برنام شيخ اسماعيل دان سؤرغ برنام مفتيح العارفين. Door het woord شيخ *Sjejch* verstaan de Arabieren een bejaard en eerwaardig persoon, die door zijne ondervinding en zijne jaren gezag en invloed heeft. Het woord مفتيح *muftîhh* toont eene priesterlijke waardigheid aan. In één H. S. staat bestendig العارڤين; maar dit kan niet, dewijl het een Arabisch woord is, meerv. van عارف. De Maleijers verwarren in vreemde woorden gedurig de ف met de ڤ.

مک كدو ڤنديت ايت. R. v. E. heeft مك ڤنديت ايت.

مك شريف حسن ڤون كدتاڠن ساكت, en Sjerif *Hassan* werd door ziekte overvallen. Het woord كدتاڠن komt hier ontegenzeggelijk voor als de lijdende vorm van een werkwoord (want de beteekenis van een zelfst. naamw. kan het hier volstrekt niet hebben; ja zelfs herinneren wij ons niet, het ergens als zoodanig te hebben aangetroffen). Intusschen is deze wijze van het lijdend werkw. te vormen, in het Maleisch zeer ongewoon. In het Javaansch wordt de lijdende vorm der werkwoorden, die het overgaande aanhechtsel *hi* achter zich hebben, behalve op andere wijzen, ook gevormd door vóór het werkw. het voorvoegsel *ka* te plaatsen, en het aanhechtsel *hi* te veranderen in *han*. Zóó komt, b. v. van *dhawáh-hi,* iemand (iets) gelasten *ka-dhawáh-han,* gelast worden; en het schijnt ons toe, dat كدتاڠن hier zulk een, op de Javaansche wijze afgeleide, lijdende vorm is van het overgaande werkwoord دتاڠي iemand overvallen, over of op iemand komen. Men treft nu en dan nog enkele soortgelijke voorbeelden in het Maleisch aan, b. v. op bl. ۱۱ der boven aangehaalde Bloemlezing van Dr. de Hollander:

امس يڠ كدڤاتن ايت سرهكن اوليم كڤد كدواپ, het goud dat *gevonden is* worde door u aan hen beiden gegeven; in welk voorbeeld كدڤاتن ook bezwaarlijk iets anders zijn kan, dan een lijdende vorm van دڤاتي iets vinden.

اي منڠكوي دي. In één H. S. staat اي منڠكو.

Bl. ۴. مك اي بغكت در ڤد ايت دڠن اير متاڤ. De woorden در ڤد ايت staan in één H. S. niet; ook bij R. v. E. niet. Zij komen mij ook eenigermate verdacht voor. Een ander H. S. heeft سرت دڠن اير متاڤ.

ستله دليهت اوله توان شريف حسن ترلال كسيهن اكن انقڤ ايت ساڠت برچنت, toen de Sjerif *Hassan* dat zag, gevoelde hij groote deernis, dat zijne dochter zoo bedroefd was. Het is eenigzins vreemd, dat er niet staat: ترلال كسيهن اي of ترلال دكسيهنڽ.

Bl. ٥. بهو اداله اڠكو اكن دكرنياي الله تعالي بيڠي برسوامي اكن سلطان ابراهيم, want de Allerhoogste zal u het geluk schenken, om met Sultan *Ibrahiem* te huwen. Het woordje اداله is echter vreemd in deze constructie. Ik houde het voor eene stellige voorzegging: gij zijt zullende begunstigd worden, d. i. gij zult zeker begunstigd worden.

سدهله كهندق الله تعالي برلاكي انقك, het is de wil des Allerhoogsten, dat gij, mijne dochter! trouwt. De beide H. S. hebben برلاكو; maar dan geeft het, naar mijn inzien, geen zin. Ik heb dus de lezing gevolgd van R. v. E., hetzij dit eene conjectuur van hem is, hetzij hij برلاكي in zijn H. S. gevonden heeft.

بارڠ يڠ دلارڠكنڽ. Één H. S. heeft دلارڠكن; zóó ook R. v. E.. Een ander H. S. دلارڠ. Het moet zijn دلارڠكنڽ, gelijk het voorgaande دسوروهڽ.

كرجاكنله—برهنتيله. Een ander H. S. heeft كرجاكن en برهنتي; doch minder goed.

ممنت حلال, regtvaardiging, zuivering van de schuld vragen.

مك دسبتيڽ. In de H. S. wordt dit woord veelal geschreven دسبوتيڽ; maar de Maleijers schrijven dikwijls op den klank af, en letten niet altijd op de regels der taal.

هي سودارك, vrienden, broeders. De Heer R. v. E. teekent op deze plaats te regt aan: »elk, die slechts een weinig met de Oosterlingen bekend is, weet, dat zij elkander »zeer spoedig broeders noemen, zelfs wanneer zij elkander slechts oppervlakkig kennen."

بهو اكن انقك ستي صالحا اين ڤنارة همباله كڤد توانهمب كدو سڤرت مان انق كڤد

توڠيمب دمكيتله توڠيمب مغاسه دي, wat betreft dit mijn kind, laat zij een toevertrouwd pand van mij zijn aan u beiden; gelijk uw eigen kind, hebt haar alzóó lief.

Bl. ٥. انق يتيم, een weeskind, niet ياتيم, zoo als in één H. S., en ook bij R. v. E. staat.

تياد برايمب باڤ دان سودار, hebbende noch ouders noch broeders. Eene fraaije Maleische spreekwijs. Op eene andere plaats (bl. ١٠) staat تياد برايمب باڤ دان برسودار, welke uitdrukking eigenlijk juister is.

جاڠن تياد توڠيمب مغاسه دي, wilt toch niet nalaten, haar lief te hebben. Twee *negativa* bevestigen ook in het Maleisch te sterker. In plaats van مغاسه دي, staat in één H. S. en ook bij R. v. E. مغاسه اكن دي; maar dit komt op hetzelfde neêr.

دان وكيل همباله توڠيمب كدو اكن انق همب, en weest gij beiden, mijne Heeren! mijne plaatsbekleeders ten opzigte mijner dochter. In één H. S. staat وكيل همباله كفد توڠيمب كدو, hetgeen blijkbaar eene fout is van den afschrijver, wien misschien de uitdrukking دان هارڤ همباله كفد توڠيمب voor den geest gezweefd heeft.

كمبال كرحمة الله of كمبال كنڬري يڠ بقاء zijn verzachtende uitdrukkingen, om daarmede het sterven, en wel het zalig afsterven, aan te duiden.

اثبيل د دڠر. Zóó hebben de beide H. S.. R. v. E. heeft اثبيل د دڠرڤ ايت. Mogelijk is de ware lezing اثبيل د دڠرڤ.

مك كات شريف حسن. Vóór deze periode schijnt iets uitgevallen te zijn, omdat de Sjerif *Hassan* zijne rede vervolgt, en dus de woorden مك كات niet noodig zijn; bij voorb. مك مريكيت ڤون ديمله, of iets dergelijks.

تڠڬلله انقك بايك٢, vaarwel, mijn kind! In één H. S. en ook bij R. v. E. staat تڠڬلله هي انقك بايك٢; minder sierlijk.

مك ادڤون سڤرت ڤسن همب جاڠن توڠيمب لڤاكن, en nu, zoo als ik zeide, vergeet dat niet, mijne Heeren!

Bl. ٥. تله هارفله همب سودراك كدو, ik heb er op gerekend, mijne vrienden, dat gij beiden zult zijn, als mij vervangende in de opvoeding mijner dochter. In plaats van سودراك كدو heeft één H. S. تونيمب كدو. Zóó ook R. v. E.

همب ديري كنت سقرت, als in mijne eigene plaats. In plaats van همب heeft één H. S. همباله.

جكلو اد حياة, woordelijk: indien er leven is, dat is, indien wij leven.

دغن سبولدئب همب, met al ons vermogen, zoo veel wij kunnen.

د منديكن. Eigenlijk moet het zijn د منديكنب; maar omdat er op volgt دكفنيب, zoo wordt het eerste ب weggelaten.

Bl. ٦. دكفنيب. In één H. S. wordt dit woord geschreven دكفانيب, en zóó ook bij R. v. E.. Het tweede H. S. heeft دكفاني, hetgeen zeker niet goed is. Over die inwikkeling der lijken in lijnwaad, en hunne verdere behandeling bij de Muhammedanen, zie men, onder anderen, Roorda van Eysinga, Handb. der Land- en Volk., III[de] Boek, I[ste] Dl., bl. 425—428.

در قد فيهق نكري كوفه, van den kant van de stad Kofah. De Heer R. v. E. teekent hierbij aan: »Het landschap Kofah. Landschap geeft hier de stad Kofah met hare omme-»streken te kennen. Men is doorgaans gewoon, de landen naar die stad te noemen, waaraan »dezelve het naast grenzen. Zoo zeggen hier (op Java) de bovenlanders: *kita pergi ka-negerij* »*Batawijah*, dat is, *wij gaan naar het landschap Batavia,* zonder hierdoor zoo zeer de stad, »als derzelver omliggende buurten te bedoelen. Dat hier de stad Kofah met hare omme-»landen bedoeld wordt, veronderstel ik, omdat ik nergens van een landschap, maar bij vele »Schrijvers van eene stad Kofah gewag gemaakt vinde. Onder anderen zegt J. Hubner in »zijn staatkundig en historisch Woordenboek, dat: »»Coefa (verbastering van Kofah) eene »»Turksche stad in Azie is, gelegen in de provincie Yerak, op de grenzen van de Arabi-»»sche woestijn.""

Bl. ٦. مڤمبيغكن ميت. Het is niet mogelijk, dit woordelijk te vertalen. Indien wij het woord *bebidden* in onze taal hadden, dan zoude de beteekenis zijn: om het lijk te bebidden. Nu moet het vertaald worden: om gebeden over het lijk uit te spreken. Bij de Muhammedanen bestaan daartoe afzonderlijke formulieren. Zie ook Roorda van Eysinga, t. a. p.

جاڠن امت مشغل, wees niet zoo zeer bedroefd. In vele Maleische Schriften wordt het laatste woord op den klank af مشغول geschreven.

داون تمڤت بربوت عمل, zij (de wereld) is eene plaats, om goede werken te doen.

داون تياد اكن ككل دالمڤ. Het is eenigzins onzeker, of het woord دالمڤ behoort tot de voorgaande of de volgende woorden. In het vervolg staat wel دالم دنيا اين; maar zulke herhalingen zijn in de Maleische Schriften niet zeldzaam.

چرتراي verhaal *mij;* gelijk in het vervolg بكاي اكٔ open *mij.* In deze beide werkwoorden heeft het aanhechtsel ي eene beteekenis, waarover in geene der tot dusverre bestaande Maleische Spraakkunsten gesproken wordt. Het dient namelijk, niet alleen om zulke overgaande werkwoorden te vormen, die in het Nederduitsch veelal door voorvoeging van *be* van hunne grondwoorden worden afgeleid (zoo als منجلاني, begaan, bewandelen, van منجالن of برجالن gaan, wandelen), en die uit den aard van hunne beteekenis altijd een regtstreeksch voorwerp (*regime direct*) bij zich *moeten* hebben uitgedrukt of verondersteld; maar het heeft ook de kracht om het zijdelingsch voorwerp (*regime indirect*), dat in het Nederduitsch door de woorden *aan, tot, van,* of een dergelijk voorafgegaan wordt, zonder tusschenkomst van zulk een voorzetsel, met het werkwoord te verbinden; b. v. چرتراي همب verhaal *aan* mij; بكاي دي open *voor* hem; enz. Wanneer zulk een zijdelingsch voorwerp uit het voorgaande genoegzaam bekend is, behoeft het zelfs niet bij het werkwoord te worden uitgedrukt, zoo als in den tekst, waar de dochter van *Hassan* aan den Muftih verzoekt iets te verhalen, natuurlijk aan haar zelve; چرتراي alléén beteekent dus daar: verhaal *mij*. Als een werkwoord

alleen een zijdelingsch voorwerp bij zich heeft, staat dit onmiddellijk achter dat werkwoord, zoo als in de twee bovenstaande voorbeelden; wanneer het bovendien ook nog een regtstreeksch voorwerp bij zich heeft, staat dit achter het zijdelingsche, zoo als بكاي اكُ ڤنت open mij de deur; چرترا دي سوات چرتر verhaal hem eenige vertelling; د مان ڤنتوپ رومه اين waar is de deur van dit huis? open haar voor mij. بكاي همب دي

Bl. ٦. سراي بركات . In één H. S. staat سبد رسول الله, hetgeen op hetzelfde neêrkomt.

بكاي اكُ ڤنت. R. v. E. heeft بكاكه; zóó ook het H. S., hetwelk hem schijnt gevolgd te zijn; doch verkeerd. Vergelijk de Aanteekening op het woord چرتراي.

اداكه دبري إذن اكن داكُ, wordt er verlof aan mij gegeven?

سقاي اكُ كمبال. R. v. E. en één H. S. hebben اكُ كمبال; maar het woord سقاي heeft, in verband met het voorgaande سقاي, eenen zeer goeden zin: maak mij de deur open (indien gij mij verlof geeft, om binnen te komen) opdat ik binnen trede; wanneer gij geen verlof geeft, opdat ik terug ga.

هاب سبلي. R. v. E. heeft هاب سهلي اين, en zóó ook één H. S. maar niet goed; want *Fathimah* zag hem nog niet: en kon hem dus dat stuk niet toonen.

جكلو تونكُ ماسقله يغ تورت تونكُ جاغن, indien gij het zijt, mijn heer! kom binnen; die u volgt, mag niet.

سلندڠب. De Heer R. v. E. vertaalt dit woord door *sluijer*, en zóó staat ook in de Woordenboeken. Het is echter geen eigenlijke sluijer, die over het aangezigt gedragen wordt, maar een kleedingstuk van dunne stof, hetwelk over den regter schouder en de linker heup loopt, of omgekeerd, en dient, om, wanneer het noodig is, het bovenste gedeelte des ligchaams te bedekken.

كاتل. In één H. S. staat كت zetel. Zóó ook R. v. E. Het is echter moeijelijk te zeggen, wat كاتل beteekent. De Woordenboeken vertalen het door, bedje, bedstede, hangmat;

maar dit kan hier de beteekenis niet zijn. Ik vermoed, dat het beteekent eene verhevene plaats, bestaande uit kussens, en bestemd voor iemand, aan wien men bijzondere eere wil bewijzen, een soort van *divan.* Het woord zal wel verwant zijn met het Ar. كَتُّول eene verhevenheid van den grond.

Bl. ٦. دان عبدالرحمن دودق مغادق د باوه داتس تيكر. Het woord د باوه staat in één H. S. niet. Ook bij R. v. E. niet. Het komt mij echter voor, dat het niet overtollig is, om aan te toonen, dat hij lager zat dan de Profeet. Het zitten op een matje, hetwelk op den grond gelegd wordt, met de beenen kruiselings onder het ligchaam, is in het Oosten zeer gewoon, en tevens een bewijs van onderdanigheid.

صبرله انقك. Één H. S. heeft صبرله اغكو. Zóó ook R. v. E.

دان كسكيتن دالمپ, en de ellende in dezelve. Zóó staat in de beide H. S. en ook bij R. v. E.. Vermoedelijk verstaat de Schrijver door het woord دالمپ, in de wereld, omdat er op volgt مك د دالم شورڬ, of het slaat op het voorgaande قد حال اين in deze omstandigheden.

شورڬ. Meestal wordt dit woord bij de Maleijers geschreven شرڬ. Zóó ook hier in de H. S. en bij R. v. E.

ككيائن. Één H. S. heeft كملياٴن; een ander ككيائنپ, hetwelk geen kwaden zin geeft: den rijkdom van denzelven, namelijk van den hemel. R. v. E. heeft alleen ككيائن.

سدڠ فاطمه لاڬ سكين اف ڤول سكلين كيت, nademaal *Fathimah* zelfs zoodanig (was), wat zijn wij allen dan op onze beurt? of: daar *Fathimah* zelfs zóó (onderworpen en lijdzaam) was, wat zullen wij dan? d. i. hoe veel te meer betaamt het ons dan, zulks te zijn. In soortgelijke spreekwijzen is, in plaats van اف, gebruikelijker استميو. Zoo, onder anderen, op bl. ١٩ van dit werk: كارن بكند ايت منڠڬلكن كرجائنپ استميو ڤول همب, daar Zijne Majesteit afstand gedaan heeft van zijn rijk, hoe veel te meer dan ik!

Bl. ٦. سنغله هتيڤ. In een ander H. S. staat بايكله هتيڤ.

منغر ثغُنجارن. In plaats van ثغُنجارن heeft één H. S. ثغاجر, hetgeen ook wel onderwijzing beteekent; maar ثغُنجارن is toch meer gebruikelijk.

Bl. ٧. سدكال. In één H. S. staat سدي كال, van waar سدكال afkomstig schijnt.

مفتيح العارفين مك. Deze woorden ontbreken geheel bij R. v. E. en in één H. S..

مغنجاري دي. In één H. S. staat مغاجر اكن دي.

نَصِيحَة *natsihhat.* Dit woord, dat eigenlijk een zelfst. naamwoord is, beteekenende: ernstige, welgemeende vermaning, schijnt hier als een bijvoegelijk naamw. gebruikt te worden, tenzij men wil vertalen: woorden van ernstige vermaning.

كلياتن در جاوة. Het woord كلياتن wordt in één H. S., en ook bij R. v. E. gemist.

ثنت ترتوتف. In één H. S. staat ثنتوڤ ترتوتف, en zóó ook bij R. v. E.; maar, ik geloof, verkeerd.

منت بكاي ثنت ايت, vragende, dat *voor hem* de deur geopend zoude worden; gelijk eenige regels later: مك ثنت ايتڤون د بكاي, en de deur werd *voor hem* geopend.

سته د دڠر شيخ اسماعيل. Één H. S. heeft, in navolging van R. v. E., اوله شيخ اسماعيل; maar ik houde het laatste voor eene conjectuur, even als kort te voren د بكاكن, voor بكاي.

منت بوك ثنت ايت. In één H. S. staat het woord بوك niet; maar dit schijnt de schuld van den afschrijver te zijn.

مك كات شيخ اسماعيل سلطان ابراهيمكه ايت, en Sjech *Ismaël* zeide: is dat Sultan *Ibrahiem?* Het achterhechtsel achter ابراهيم toont de vraag aan. R. v. E. heeft: بيئو قد فكيرن همب سلطان ابراهيم ايت; maar dit komt mij voor, eene conjectuur te zijn.

قد فيكر بكند. R. v. E. en één H. S. hebben قد فكيرن; maar het eerste is meer Maleisch.

مك بكند مياهت نَعَمْ, en de Vorst antwoordde: ja. Het Arab. woord نَعَمْ wordt nog in geen Maleisch Woordenboek gevonden; het komt overeen met het Mal. بيكن *behkan.*

Bl. ٧. مكت ڤنتت ايتڤون د بكاي, en de deur werd *voor hem* geopend. In één H. S. staat مكت ڤنتت ڤون د بكاي; maar ik geloof, minder goed.

مكت د بواڤ بڠكند. Het woord د براڤ moet op die wijs geschreven worden, en niet د باوڤ, gelijk R. v. E. en één H. S. hebben.

اڤ ڤكرجان, waarom? of gelijk wij zouden zeggen: wat komt gij hier doen?

مكت هاڤت سبوة دليم. Het woordje مكت is bij R. v. E. en nog in één H. S. weggelaten; maar geheel tegen den aard der taal. In plaats van سبوة heeft een ander H. S. سبيج, maar niet goed, omdat zulks in dit verband ook een granaatpit of korrel zoude kunnen beteekenen.

حق حرام, het verboden eigendom. حق beteekent hetgeen iemand regt en wettig toekomt; en حرام hetgeen verboden, en dus onregtvaardig is, hetgeen men niet als zijn eigendom mag aanmerken.

Bl. ٨. بيو اكن كبن اين. Het woord اكن is bij R. v. E. weggelaten, en ook nog in één H. S.

كارن همب سيڠڬت ديم. In plaats hiervan heeft één H. S. كارن سڠڬة همب ديم. Ik vertaal deze plaats zóó: »want zoo lang ik in dezen zelfden tuin woon, en er zijn dertig »jaren verloopen, dat ik hier ben, heb ik niet ééne pit van deze granaat-appels geproefd."

د مان تمڤتڤ مفتيع العارفين ايت. R. v. E. en één H. S. hebben د منات, hetgeen ook meer naar de regels is; maar dewijl het hier een eenvoudig gesprek geldt, is د مان natuurlijker. Het achterhechtsel ڤ achter تمڤت schijnt wel overtollig; maar de Maleijers maken er veel gebruik van om de welluidendheid. In plaats van مفتيع العارفين ايت heeft één H. S. alleen مفتيع ايت, van dien Mufti; hetgeen ook geen kwaden zin geeft.

Bl. ٩. مكت د سهتيڤ. In plaats daarvan heeft één H. S. د سبوت, maar omdat de Schrijver wil zeggen: *het werd beantwoord*, moet het د سهتيڤ zijn.

Bl. ۹ كمدين در ڤد ايت. Één H. S. heeft كمدين در ايت, hetgeen fout is; een ander كمدين مك, dat beter is.

اثبيل د دڠر. Zóó heeft slechts één H. S.. R. v. E. en het andere hebben اثبيل د دڠرڽ, hetgeen misschien beter is.

مك ايڤون ترسنيم. In één H. S. staat مك ايڤون ترسنيمله, hetgeen onnoodig is; R. v. E. heeft مك ايتڤون ترسنيمله, hetgeen fout is.

مك د ليهتڽ. Één H. S. heeft مك د ليهتڽ; minder goed.

يڠ د ڤسنكن اوله ايهڽ, die door haren vader vermeld waren. Omdat het woorden zijn van een hooggeplaatst persoon, gebruikt de Schrijver eigenaardig het woord ڤسن; anders had hij moeten zeggen دكتاكن.

مك د ليهتڽ سرت سكل صفة سلطان ابراهيم يڠ د ڤسنكن اوله ايهڽ شريف حسن ايت تياد لاكي برسلاهن, eene Maleische constructie: en zij zag, dat de hoedanigheden van Sultan *Ibrahiem*, gelijk haar die beschreven waren door haren vader, den Sjerif *Hassan*, ook niet verschilden, dat is, met de beschrijving geheel overeenkomstig waren.

شهدان مكاڽ برچهاي٢, voorts zijn gelaat blonk. Onder de kenteekenen van mannelijke en vrouwelijke schoonheid bij de Oosterlingen is vooral ook, dat het gelaat iets blinkends en glansrijks heeft. Overdrevene beschrijvingen daarvan vinden wij bij de Maleische Schrijvers, vooral in jeugdige Vorstinnen of jonggeborene Vorstelijke kinderen. In de Maleische Bloemlezing van Dr. J. J. de Hollander vindt men daarvan verscheidene voorbeelden.

دان تند صالح ڤون اد كفد مكاڽ, en vrome trekken (kenteekenen van vroomheid) stonden op zijn gelaat. In één H. S. staat اد كفداڽ, hetgeen vermoedelijk eene vergissing van den afschrijver is.

دان ڤركتاءنڽ امت فصيحة, en zijne woorden waren zeer welsprekend. Dr. J. J. de Hollander merkt aan in zijne Aanteekeningen op de *Djawhar Mânikam*, dat فَصِيحَة, volgens

Freytag, Lex. Ar., eigenlijk beteekent: eene welsprekende vrouw, en dat فَصَاحَةٌ te kennen geeft: duidelijkheid, welsprekendheid. Hij heeft daarom de vrijheid genomen, om فصيحة te veranderen in فصاحة. Ik heb dat niet durven doen, omdat de Maleijers, het moge dan verkeerd zijn, het woord فَصِيحَةٌ, of, gelijk zij het ook wel schrijven, فَصِحَةٌ, bestendig gebruiken in den zin van *welsprekendheid,* en ik vreeze, dat zij فَصَاحَةٌ niet in die beteekenis zouden verstaan.

Bl. ۹. منيلك. Het woord تيلك en منيلك beteekent: van boven naar beneden zien; van daar: gunstig aanzien; en تغاده, of منغاده (bij verkorting مغاده) van beneden naar boven zien.

مك د ڤرامت٢ ايپ. Zoo heeft R. v. E. alleen. Eén H. S. heeft د ڤرامت٢, een ander د ڤرامتيپ. Het woord امت en مغامت beteekent: met aandacht zien; مغامت٢ aanhoudend met aandacht zien; en مغامت٢ي aanhoudend met aandacht op iets zien, op iets staren.

دي ايپند. De Maleijers en andere Oostersche volken zijn gewoon, om personen, die ouder zijn dan zij, of die hooger in rang zijn, *vader,* ja zelfs *grootvader* te noemen. Hoe veel te meer past het hier aan *Setie Tsâlehhâ,* om den Mufti, die nu haar Voogd is, te noemen ايه of meer hoofsch ايپند, niet باڤ, hetgeen meer gemeen is. Zoo noemt de Sultan van Ternate, in zijnen brief aan den Baron van der Capellen, dezen ايپند, en zich zelven انقد; zie Dulaurier, *Chrestomathie Malaye,* 1er Fascicule, pag. ٢ en ٣. Zoo geeft de Keizer van Soerakarta, schoon somtijds een man van hooge jaren, aan den Gouverneur-Generaal van Neêrl. Indië altijd den titel van باڤ بسر *grootvader,* en de Gouverneur-Generaal, hoewel somtijds nog jong, noemt den Keizer in de officiële stukken bestendig چوچ *kleinzoon.*

بيو اكن بوه دنيم همب ايت تياد همب جول. R. v. E. heeft بيو اكن دنيم ايت همب تياد جول, en is daarin door een ander H. S. gevolgd.

Bl. ٩. در ڤد مانسڤ, van wege de zoetheid daarvan.

رساڤ. Zoo hebben de beide H. S. en R. v. E. ook; maar men zoude mogen gissen, of het niet moest zijn رڤاڤ, en van wege den vorm of de gedaante daarvan; want van den smaak was reeds gesproken. In de Maleische Schriften worden رساڤ en رڤاڤ gedurig verward.

ستله ددڠر. R. v. E. alleen heeft ستله د دڠرڤ.

دهنتركنڤ. Zóó heeft alleen R. v. E.. De beide H. S. hebben دهنتركن.

اڤ ڤرگنائن. In één H. S. staat اڤ ڤكرجائن دان اڤ ڤرگنائن; hetgeen eene vergissing van den afschrijver schijnt te zijn.

دبالسكن. In één H. S. staat دبالس الله تعالي توننمب; gelijk twee regelen later datzelfde H. S. weder heeft دبالس, voor دبالسكن.

Bl. ١٠. اڤ جوڬ كات توننمب ايت. Hiervoor heeft één H. S. اڤ جوڬ توننمب اين; het woord كات schijnt daar in vergissing uitgevallen; en ايت is beter dan اين, want het slaat op كات: wat is dat voor een zeggen van u?

سكال٢ تياد حلال بڬيڤ, dan is er volstrekt geene kwijtschelding, zuivering van schuld voor hem. In plaats van حلال heeft één H. S. دحلالكن; zóó ook R. v. E..

برديم سكتيكڬ. Één H. S. heeft برديم دريڤ سكتيكڬ.

مك لال دنكاحكن, en vervolgens werd hij in het huwelijk verbonden; van منكاحكن, in het huwelijk verbinden. Één H. S. heeft دنكاح, een ander دنكاحكنڤ; zóó ook R. v. E..

ملكوكن كسكائن. Eene kiesche uitdrukking, die ook voorkomt in de ***Bidasari***, bl. ٧, der uitgave van Dr. van Hoëvell. (Verhandelingen van het Batav. Genootsch., 19e Deel):

سڠڬ برماين دگونڠ يڠ تڠڬي * ملكوكن كسكائن ڤلباڬي٢

مك بڬند ڤون باڬن لاكڬ استري ڤرڬ مندي لال سمبيڠ. R. v. E. heeft achter مك دو nog باڬن, hetgeen echter niet noodig is. In het tweede H. S. is de lezing geheel

bedorven: مک سلطان ابراهيم ڤون باڠن مک دو لاک استري ستله ايت مک سلطان ابراهيم ڤرڬ مندي لال سمبهيڠ.

Bl. ١٠. هي ستي صالحا تڠڬله ادند بايک٢ کارن ککند اين هندق برجالن. Het woord ادق, in de hoftaal ادند, beteekent niet alleen jongere broeder of zuster, maar is ook eene benaming van vriendschap en liefde, even als کاکق, in de hoftaal ککند, eigenlijk: oudere broeder of zuster. In het bijzonder maken echtgenooten daarvan gebruik. De man noemt zijne vrouw ادند, geliefde, vriendin; de vrouw noemt haren man ککند, mijn vriend!

دان روحڽ ڤون اکن هيلڠ رساڽ. In één H. S. staat روحڽ ڤون هيلڠ, haar geest bezweek.

سکتيک اي ديم. Bij R. v. E. staat سکتيک ايت مک ديمله. In een ander H. S. سکتيک ايت ديمله.

کمدين برکات ستي صالحا. Bij R. v. E. en in één H. S. کمدين در ڤد ايت مک برکات ستي صالحا.

هندق کمان جنجوڠنک ڤرڬ دان لاک سمڤي هات جنجوڠنک. R. v. E. en een ander H. S. hebben deze lezing: هندق کمان ڤرڬ کراڤ جنجوڠنک لاک سمڤي هات جنجوڠنک. De uitdrukking سمڤي هات beteekent: iets over zijn hart kunnen krijgen. دان لاک سمڤي هات جنجوڠنک, en kan mijn meester het zelfs over zijn hart krijgen?

کات اڤ يڠ ککند کتاکن, wat is dat voor een woord, hetwelk gij, mijn vriend! daar zegt? Hiervoor hebben R. v. E. en dat andere H. S. يا ککند کات اڤ جوݢ يڠ ککند کتاکن.

تياد سڤرت دمکين هات ادند, zoo was het in het hart uwer vriendin niet gemeend.

کارن د دالم هات ادند سڤاج هندق منجاد همب کباوه قدم توونک, want in het hart uwer geliefde is slechts de begeerte, om eene dienstmaagd te zijn onder de voetzolen van mijnen meester. Bij R. v. E. en in één H. S. ontbreekt het woord همب.

کارن ادند اورڠ ڤياتو. Het woord ادند staat in geen H. S.; daarom heeft R. v. E. het woord کارن ook weggelaten.

Bl. ١٠. جكلو ادند خِلاَف. Het woord خلاف wordt bij de Maleische Schrijvers gewoonlijk geschreven خيلاف. Zie over de beteekenis van dat woord Dr. J. J. DE HOLLANDER, in zijne Aanteekeningen op *Djawhar Mânikam*, bl. XXXII.

دان سياڤ لاكٓ تمڤت. In plaats van سياڤ heeft R. v. E. en een ander H. S. د مان; doch naar ons inzien minder goed: *Setie Tsâlehhâ* wil toch niet te kennen geven, dat zij, als Sultan *Ibrahiem* haar verlaat, niet weet waarheen te gaan, maar, tot wien zij als haren beschermer de toevlugt zal nemen. Daarom zegt zij: wien heb ik dan nog, als plaats waar (d. i. bij wien) ik mijne zaak ter verdediging kan aangeven of bescherming inroepen? Het woord سياڤ slaat niet op تمڤت, maar op اورڠ of iets dergelijks, dat er onder verstaan wordt.

Bl. ١١. اد بڤرتموكن. Bij R. v. E. staat alleen بڤرتموكن, en in een ander H. S. د ڤرتموكن.

ڤربيبكي جوكٓ هات ادند, mijne geliefde! stel uw hart maar gerust. De uitdrukkingen ڤربيبكي هات en ڤرتتڤكن هات zijn eigenaardig, om daarmede te beteekenen: zich gerust stellen. Het woord ڤربيبكي wordt bij de Maleische Schrijvers veelal geschreven ڤربايكي of ڤربيكي. Het grondwoord is بايكٓ.

د سناڠ ككند ڤركٓ. Het woord ڤركٓ ontbreekt in één H. S..

منت دعا اكن ككند. Zóó staat in géén H. S. In één staat منتاكن دعا ككند; bij R. v. E. en in een ander H. S. منتاكن ككند دعا. De Heer MEURSINGE meent, dat dit laatste ook de ware lezing is, op grond dat منتاكن zamengesteld zoude zijn uit منت en اكن; en men zegt: منت دعا اكن سؤرڠ, voor iemand bidden. Ik heb echter nog nergens gevonden, dat منت van دعا afgescheiden is, maar altijd verbonden, b. v. منت دعا, of ممنت دعا, of ممنتاكن دعا, gelijk op bl. ٢: مكٓ سكلين مريكئيت ڤون ممنتاكن دعا كحضرة الله.

حق الله, de Waarachtige God. Het woord حق beteekent: regt, waar. Van daar الحق, de Waarachtige; الله الحق, God de Waarachtige; حق تعالي, de Waarachtige Allerhoogste;

حق سبحانه وتعالي, de Aanbiddelijke en Allerhoogste. Anders beteekent حق الله het regt van God, dat is, hetgeen Gode met regt toekomt; in het bijzonder datgene, wat men, volgens de Muhammedaansche wet, aan de armen of tot godsdienstige einden, van zijne bezittingen moet geven.

Bl. ١١. عذابڽ, zijne straffen, in het Mal. شكساڽ. Het woord عذاب is Arab. en wordt nog in geen Mal. Woordenboek gevonden.

مك براهيله سكل يڠ مليهت كڤداڽ, en allen, die naar haar zagen, werden verliefd (op haar). Het woord براهي verschilt van معاسه, zoodat het laatste meer *beminnen* in het algemeen beteekent, het eerste *verliefd zijn*.

د همڤريڽ. R. v. E. en nog een H. S. schrijven dit woord: د همڤيرڽ; maar niet goed.

دمكيئله اداڽ هي ادند ملاينكن عمل جو ادند ڤربييكي, zoodanig, mijne geliefde! is haar wezen (namelijk, van de wereld); maar gij, mijne geliefde! doe gij slechts goede werken.

لال ترهنتر تياد خبر اكن ديريڽ, vervolgens lag zij uitgestrekt, onbewust van zich zelve. Wij zouden zeggen: zij viel stok-stijf van zich zelve.

داڤت برچري. R. v. E. heeft اكن برچري; zoo ook één H. S..

هي ادند الله تعالي جو يڠ مڠمڤوني دان مملهراكن همباڽ يڠ مؤمن. Zóó heeft R. v. E. ook; maar een ander H. S. heeft: هي ادند ستي صالحا الله جو يڠ مڠمڤون دان اي جو يڠ مملهراكن همباڽ يڠ مؤمن.

يڠ تاكت اكن الله تعالي. R. v. E. heeft دان يڠ تاكت اكن الله تعالي; een ander H. S. دان يڠ اكن تاكت اكن الله تعالي.

مك ستي صالحا ڤون ملڤسكن تاڠنڽ. R. v. E. en één H. S. hebben مك ستي صالحا ڤون مناڠس دڠن تاڠس يڠ امت ساڠت مك ستي صالحا ڤون ملڤسكن تاڠن; maar het eerste gedeelte schijnt uit het voorgaande ingevoegd te zijn.

Bl. ١٢. مكث سكرد د سبوتي. R. v. E. en één H. S. hebben دساهت, maar verkeerd; ساهت en مپاهت beteekent: antwoorden; سبوتي en مپبوتي beantwoorden.

بربوت طَاعَةً, gehoorzaamheid bewijzen. Het komt overeen met بربوت بقتي; maar بربوت عبادة beteekent in het bijzonder: gehoorzaamheid jegens God.

سرت اي ممنت دعا اكن سوميپ تياد برهنتي, biddende voor haren echtgenoot, zonder ophouden. R. v. E. en een ander H. S. hebben تيدالة لاكث لوق دان لالي; maar dit schijnt eene bijvoeging van latere hand te zijn.

تيڤ٢ اي سده سمبهيغ مكث اي ممنتاكن دعا كفد الله اكن سوميپ. Zoo staat in géén H. S.; in het eene staat: تيڤ٢ اي سده سمبهيغ ممنتاكن دعا كفد سوميپ; bij R. v. E.: مكث ڤد تيڤ٢ اي سده سمبهيغ مكث اي ممنتاكن دعا كفد سوميپ. Het moet vertaald worden: telkens, als zij gebeden had (hare bepaalde bedestonden had verrigt) bad zij tot God voor haren echtgenoot. De uitdrukking: ممنتاكن دعا كفد سوميپ kan moeijelijk beteekenen: zij bad voor haren échtgenoot; wat men ook moge zeggen, dat de Maleijers menigmaal اكن met كفد verwisselen.

كمسجد الحرام, in den heiligen tempel te Mekka, anders genoemd كعبة, in onderscheiding van بيت المقدس, het geheiligde huis, waardoor men den tempel te Jeruzalem verstaat.

بربوت طاعة دان عبادة. Tusschen deze beide woorden bestaat geen wezenlijk verschil. Zij worden bij elkander gevoegd, om daardoor de verrigting van allerlei godsdienstige plegtigheden, volgens de Muhammedaansche wetten te beteekenen.

ڤد تيڤ٢ هاري توجه ڤوله كال اي طواف كفد كعبة الله, telken dage deed hij zeventig malen den omgang bij den tempel Gods.

دمكينله تياد سوپ سكال٢ دغن ذكر الله دان سمبهيغ, zoo bleef hij niet verborgen in het prijzen van God en in het doen van godsdienstige verrigtingen. Deze zin is niet gemakkelijk te vertalen. Het is vreemd, dat het woordje اي er niet bij staat.

Bl. ١٢. دتڠكلكن اوله بكندا. R. v. E. heeft د تڠكل اوله سلطان ابراهيم, en is daarin door het andere H. S. gevolgd.

مك براڠ لماڤ انتراڤ. Één H. S. heeft انتار; minder goed.

كالو٢ فقير ايت بڤاڤ انتة در ڤد زنا, mogelijk is die bedelmonnik zijn vader; wie weet het, of hij niet uit ontucht geboren is.

Bl. ١٣. لاكن ڤول اڠكو كچيل. R. v. E. heeft ادڤون اڠكو لاكن كچيل, en is daarin door één H. S. gevolgd.

بلم تاه ارت, gij weet nog niet te begrijpen; gij zijt nog onervaren. De Heer Meursinge vermoedde, of ارت ook eene verbastering kon zijn van عادة, gij weet de gebruiken en gewoonten nog niet. Maar dit wordt door geen der H. S. gewettigd; en ارت geeft eenen goeden zin.

دان لاكن بلم ڤوس هات بند ممندڠ انقك, en ook is het hart uwer moeder nog niet verzadigd, om u, mijn kind, te aanschouwen.

مك تياد تربچار لاكن اوله ستي صالحا اكن انقڽ, en *Setie Tsâlehhâ* wist geen raad meer ten opzigte van haar kind.

مك كمدين انقك بركات سنديري, en daarna, mijn kind, spreek gij uit uw eigen naam.

كدو اكن منت تمنكن برماين٢, ten tweede, om een speelmakker voor mij te verzoeken. In deze woorden ligt een geheim en kiesch verzoek opgesloten, dat de Vorst naar zijne verlatene vrouw zoude terugkeeren, en voortaan bij haar blijven.

مك محمد طاهر ڤون برموهنله كڤد ايبوڽ. Deze woorden worden gewoonlijk vertaald: hij nam afscheid van zijne moeder. Men houde echter onder het oog, dat in برموهن het denkbeeld van smeeken, afbidden, ligt, en dat de Maleijer er dit ook bij denkt. De eigenlijke beteekenis is: den zegen van God voor iemand afsmeeken. De Franschen hebben iets dergelijks in hun *adieu*. Als nu kort daarop nog eens volgt: مك محمد طاهر ڤون برموهنله كڤد ايبوڽ,

dan heeft dat wel iets verdachts; maar omdat de beide H. S., en ook R. v. E. het hebben, heb ik het niet durven weglaten.

Bl. ١٣. در قد سوات قرملامن داتغ ككد سوات قرملامن. Deze plaats, die in de H. S. geheel bedorven, en ook door R. v. E. niet gecorrigeerd was, is verbeterd door Dr. DE HOLLANDER, in zijne Maleische Bloemlezing, bl. ٥٩. In één H. S. stond eenvoudig در قد سوات قرملامن; bij R. v. E. در قد سوات قرملائن جالن. De zin is: hij reisde van het eene nachtverblijf naar het andere.

مك سورغ قون تياد مغئنل سلطان ابراهيم ايت دان تياد مغئتهوي اكن دي. R. v. E. en één H. S. hebben مك در سورغ قون, hetwelk geen zin geeft. De Heer MEURSINGE vermoedt, dat er gelezen moet worden: مك در قد سكل مريكئيت سورغ قون hetgeen zeer aannemelijk is, indien het slechts door een enkel H. S. gewettigd werd. Één H. S. heeft دان تياد مغئتهوي سورغ قون تياد مغئنل اكن دي; welke lezing geheel bedorven is.

مك ادقون سلطان ايت راج بسر قد نكري عيراق. In één H. S. staat در قد نكري, hetgeen verkeerd is. R. v. E. en een ander H. S. heeft اداله راج بسر, hetgeen den Heer MEURSINGE heeft doen gissen, dat اداله welligt bedorven is voor اياله.

مشغل هتيڤ. Het woord هتيڤ staat in één H. S. niet.

قرتموكن كراڤ اك دغن بقاك. Zóó hebben alle H. S.. De Heer DE HOLLANDER meent in zijne Maleische Bloemlezing, bl. ٦٠, dat قرتموكن staat voor د قرتموكن; maar dit is zoo niet. Het is een zuivere *optativus:* o Heer! doe mij toch mijnen vader ontmoeten!

Bl. ١٤. كمدين در قد ايت. In één H. S. staat eenvoudig maar كمدين.

سباكي اي طواف, op gelijke wijze deed hij den omgang. R. v. E. en één H. S. hebben مك لاك اي طواف, hetgeen blijkbaar eene correctie is van سباكي. Vergelijk de juiste aanmerking van den Heer DE HOLLANDER, in zijne Maleische Bloemlezing, bl. ٦٠. De Heer MEURSINGE gist, dat men moet lezen: سلاك, terwijl.

Bl. ١٤. مكث د سبوتي . Bij R. v. E. staat د ساهت , in één H. S. ساهت . Zie mijne Aanteekening op bl. 18.

خبر اورغ اد اي د سين , men zegt, dat hij hier is. In plaats van اد , heeft één H. S. en ook R. v. E. ادالة .

ابن شريف حسن . Één H. S. heeft ابن حسن , hetgeen misschien beter is. In plaats van ابن , heeft R. v. E. en het H. S. hetwelk hem gevolgd is, بنت , hetwelk in het Arabisch *dochter* beteekent. De Maleijers kennen echter dat onderscheid niet; zij gebruiken ابن voor *zoon* en *dochter*.

منجيم محمد طاهر . Bij R. v. E. staat كفد محمد طاهر . Zóó ook in één H. S.

مكث د داكفف . Het onderscheid tusschen منداكف en مملق schijnt dit te zijn, dat het eerste beteekent: omhelzen, iemand om den hals vallende, diens borst tegen zijne borst aandrukken; en het laatste: iemand omarmen, omvatten.

سفرت لاكو اورغ يغ براهي دان سفرت اورغ منداقت كمال دان ڤرمات راس بڠند , gelijk de gewoonte is van iemand, die verliefd is; en gelijk iemand, die een diamant of een edelgesteente vindt, zoo was het gevoel van den Vorst. Ten opzigte van deze plaats is de lezing in de H. S. zeer onderscheiden. In één H. S. staat: سفرت لاكو اورغ هاري راي دان سفرت منداقت كمالو دان ڤرمات راس بڠند . Een ander H. S. heeft: مكث راس بڠند ايت سفرت لاكو اورغ يغ برهاري دان سفرت اورغ يغ منداقت كمال دان ڤرمات ; terwijl R. v. E. heeft: مكث راس بڠند ايت سفرت لاكو اورغ يغ برهاري راي دان سفرت اورغ يغ منداقت كمال دان ڤرمات . Misschien is de tekst nog eenvoudiger: سفرت لاكو اورغ براهي دان سفرت منداقت كمال دان ڤرمات راس بڠند

درفد وقت ضحى هڠڬ سمفي عصر , van des voormiddags tot des avonds. In één H. S. staat هڠڬ وقت عصر ; zoo ook bij R. v. E..

اف كهندق اڠكو . In één H. S. staat اف كهندقم ; zóó ook bij R. v. E.

Bl. ١٥. اي لوف. R. v. E. heeft ايڤون لوف. Één H. S. ايتڤون.

سباڬي ڤول. In één H. S. staat سباڬي اي.

منورة اكن. Bij R. v. E. staat مپورهكن; zóó ook in één H. S.

بيو ساڠت هارف اك هندق, immers ik hoopte zóó zeer, mijn vader! dat ik bij u zoude blijven. Het woord هارف staat slechts in één H. S.

ادڤون ڤرچريئن دالم دنيا اين سيڠك سپاري سمالم مك اخرة جو اداڤ, de scheiding nu in deze wereld duurt (als het ware) slechts één dag en nacht, en dan is het eeuwigheid. In plaats van سيڠك staat bij R. v. E. en in één H. S. سڤرت. Ook staat daar مك niet vóór اخرة, en in plaats van ڤرچريئن دالم دنيا اين, staat daar ڤرچريئن اين دالم دنيا.

مك برباڬي ڤوچ محمد طاهر اكن بڤاڤ ايتڤون تياد جوك سلطان ابراهيم برهنتي, en op onderscheidene wijze liefkoosde *Muhammad Thahir* zijnen vader; evenwel hield Sultan *Ibrahiem* niet op.

سراي كتاب. Deze woorden staan in één H. S. niet, maar behooren er toch bij.

ادڤون اكن بندام. Hier vóór staat nog in één H. S. en ook bij R. v. E. مك كات سلطان ابراهيم; maar dit schijnt er later ingevoegd te zijn.

Bl. ١٦. الله عز وجل, de glorierijke en hooge God. Deze uitdrukking komt nagenoeg overeen met de meer gebruikelijke الله سبحانه وتعالي.

سڤاي سكره اك د ڤرتموكن. Het woordje اك staat in één H. S. niet. Misschien heeft er oorspronkelijk gestaan: سڤاي سكره د ڤرتموكن الله تعالي انتار اك دڠن ابوك.

لال اي برجالن. Het woord اي wordt in één H. S., en ook bij R. v. E. gemist.

اي بربوت طواف. In één H. S. staat طاعة, hetwelk eene vergissing schijnt te zijn.

مك سكتيك لاك. Het woordje مك staat in één H. S. niet.

سمڤيله اي كڤد ڤرسمڤاڠن جالن, kwam hij op eenen scheidweg, tweesprong, waar de weg zich in tweeën verdeelt. Deze plaats is in de H. S. bedorven, maar reeds door

Dr. DE HOLLANDER, in zijne Maleische Bloemlezing, bl. ٦٣, verbeterd. In één H. S. staat: سمڤي اي كڤد سوات ڤرملامن مك محمد طاهر ڤون سمڤيله ڤول كڤد سوات ڤرملامن جالن حتي مك سمڤيله اي كڤد ڤرسمڤاڠن جالن. Het is klaarblijkelijk, dat dit eene vergissing, of eene bijvoeging van latere hand is. R. v. E., alsmede een ander H. S. heeft: سمڤيله اي كڤد انتار دو ڤرسمڤاڠن جالن.

Bl. ١٦. كنكري عيراق. Één H. S. heeft نكري عيراق.

تركنڠكن ايبوڤ; even als in den volgenden regel: ڤرچنتاكن داك. R. v. E. en een ander H. S. hebben تركنڠ اكن ايبوڤ en برچنت اكن داك. Velen houden het achterhechtsel كن voor eene zamentrekking met اكن; maar ik heb mij daarvan nog niet kunnen overtuigen. Ik geloof, dat het achterhechtsel كن, hetwelk aan de onzijdige werkwoorden eene bedrijvende, en veelal eene *causative* kracht geeft, wèl moet onderscheiden worden van het voorzetsel اكن.

كارن انتڤ هاڤ سئورڠ. In een ander H. S. staat كارن هاڤ انتڤ سئورڠ ديري. Zóó ook bij R. v. E..

مك دهول ايڤون هندق. Een ander H. S. heeft eenvoudig maar هندق اي.

مك دهول ايڤون هندق كمبالي كڤد ايبوڤ تتاڤ. Een ander H. S. heeft eenvoudig: هندق اي كمبالي دهول تاكت اي.

سبب منارة دو ڤرچنتائن, omdat hij twee bekommeringen had. Hij was namelijk bedroefd, omdat hij niet bij zijnen vader had mogen blijven, en hij was bedroefd, omdat hij niet dadelijk naar zijne moeder mogt gaan. In een ander H. S. staat: سبب منارة دو ڤرچنتائنڽ اكن ايه بنداڤ, maar dit heeft het voorkomen van eene verklaring.

براڤ هاري لماڤ برجالن. In een ander H. S. en bij R. v. E. staat: ادڤون براڤ هاري لماڤ اي برجالن.

مليهت د هداڤنڽ ترڤندڠ سڤرت. In plaats van ترڤندڠ heeft één H. S. ترندڠ, maar

dit laatste is vermoedelijk eene schrijffout. R. v. E. en één H. S. hebben het woord geheel weggelaten.

Bl. ١٦. نڠريکه اتو اونكه . Één H. S. heeft نڠري اتو اونكه, hetgeen op hetzelfde neêrkomt.

مكت دليڠتپ . In één H. S. staat مكت دليڠت, hetgeen zeker eene fout van den afschrijver is.

دان سوداڬر . Het woord سوداڬر wordt door de Maleijers veelal geschreven سوداڬر; maar verkeerd. Het is van Sanskritschen oorsprong.

Bl. ١٧. ماوكه . Dit woord wordt zeer verschillend in de H. S. geschreven: ماوكه of مووكه of موكه . Volgens de regels moet het geschreven worden: مووكه, of مـٶكه .

بيڠو ايت چنچن كرجاءن . Het woordje ايت staat in één H. S. niet.

دكمبليكنپ . Zóó heeft alleen R. v. E. De beide H. S. hebben دكمبليكن .

دان اڤ جوڬ ڤركتاءنم, en wat toch uw zeggen beduidt. Één H. S. heeft ڤركتاءنپ, hetgeen waarschijnlijk eene vergissing van den afschrijver is.

خبركن . In één H. S. en bij R. v. E. wordt daar nog bijgevoegd: كڤد همب, vermoedelijk van latere hand.

جكلو تياد چنچن اين . Het woord تياد staat in één H. S. niet, maar moet er noodzakelijk bij.

لڤس در ڤد فتنه اين, vrij van deze verdenking. In plaats van فتنه اين staat in één H. S. جالن ايت .

بارڠ كمان ڤرڬ توانهمب . Bij R. v. E. staat سكت ڤرڬ . Zóó ook in één H. S., maar onnoodig.

كارن همب ليهت . R. v. E. en één H. S. hebben سبب همب ليهت, maar dit is misschien gedaan, om de herhaling van كارن te voorkomen.

ڤرسمبهكن . In één H. S. staat ڤرڬ ڤرسمبهكن, hetgeen ook eenen goeden zin geeft.

Bl. ١٧. چنچن اين كفد راج عيراق. Één H. S. heeft چنچن كفد راج عيراق اين.
Misschien heeft daar oorspronkelijk gestaan: كفد راج عيراق چنچن اين.

جاغن. Bij R. v. E. en in één H. S. staat جاغنله.

ڤرسمبهكن چنچن ايت. De woorden چنچن ايت staan in één H. S. niet.

كالو٢ ساله تمڤ راج ايت. Zóó heeft één H. S. en dat geeft eenen goeden zin: Mogelijk is de stempel des Konings (op den zegelring) valsch. Een ander H. S. en R. v. E. hebben: كالو٢ ساله تمڤت راج ايت; hetgeen niet te vertalen is.

مان حكم الله تعالي اتس همب, wat ook het bestuur van God over mij moge zijn. Dit is eene Maleische spreekwijze, zoo als wij zouden zeggen: wat ook de Voorzienigheid over mij besloten hebbe. In één H. S. staat همباڤ.

ڤد هاري اين جوڬ تونهمب دالم دنيا اين, dezen dag zijt gij nog op de wereld; als of hij zeggen wilde: van daag leeft gij nog, maar morgen zijt gij een man des doods.

اد دودق, was zittende. Het woordje اد staat in één H. S. en ook bij R. v. E. niet.

داتڠ كيداڤن. Het woord داتڠ staat slechts in één H. S.

مك د سبوتي اوله وزير العالم سلام محمد طاهر. Zóó staat slechts in één H. S.. Bij R. v. E. en in een ander H. S. staat: مك د ساهت اوله وزير العالم.

سرت برتاب. R. v. E. en één H. S. hebben سراي برتاب.

Bl. ١٨. همب كمكه. In één H. S. staat كمكه همب.

مك لال چنچن ايت. Één H. S. heeft alleen مك چنچن.

سڠكيله. Één H. S. heeft سڠكيڤ, hetgeen vermoedelijk eene vergissing is van den afschrijver, meenende سسڠكيڤ te schrijven.

ائبيل تياد كتيوڽ اداڤ. Één H. S. heeft كتيوي.

مان حكم تونكڠ اتسڽ. Dit is eene Maleische spreekwijze: wat ook uwe uitspraak over hem moge zijn, (wij keuren dat goed).

Bl. ١٨. د ڤراوله . Bij R. v. E. en in één H. S. staat ڤراوله .

سڤاي اڠكو لڤس در ڤد بلا دنيا, opdat gij verschoond moogt blijven van de tijdelijke straf. R. v. E. en één H. S. hebben سڤاي اكن لڤس اڠكو; doch niet goed.

ملكن همباله سنديري . Één H. S. en R. v. E. hebben همب سنديري; een ander همباله كنديري.

يڠ ممبري كمداكن . R. v. E. en één H. S. hebben اكن داكن; dat op hetzelfde neêrkomt.

مكن اكن اين د سوره . Één H. S. heeft د سورهكن.

سكره تورن ممبري حرمة . Bij R. v. E. en in één H. S. staat تورن در ڤد تختاڤ, maar dit schijnt er bijgevoegd te zijn tot verklaring van het woord تورن, zoo als Dr. DE HOLLANDER reeds heeft opgemerkt in zijne Maleische Bloemlezing, bl. ٦٦.

ترکنڠكن سلطان ابراهيم, zich Sultan *Ibrahiem* herinnerende. R. v. E. en één H. S. hebben مڠنڠكن. Anderen houden ترکنڠكن voor eene zamentrekking van ترکنڠ اكن; maar ik geloof dat niet, en houde het voor een bedrijvend werkwoord.

كمدين مكن سكلين منتري دان اورڠ بسر٢ ڤون مپمبه ڤد كاكي محمد طاهر. Deze geheele zin staat in één H. S. niet, doch is dáár vermoedelijk door vergissing uitgevallen.

د دودقكنڤ. Zóó heeft R. v. E. teregt deze plaats verbeterd. Één H. S. heeft دودقكنڤ, een ander د دوقكنڤ. Zóó ook het volgende كددوكن, waar de H. S. verkeerdelijk hebben كدوكن en كدودقكن.

Bl. ١٩. يڠ امت لذة چت رساڤ. Eene gewone spreekwijs in de Maleische Schriften, om spijzen aan te duiden, die lekker en aangenaam van smaak zijn.

دان ڤلباڬي ورناڤ دان رڤاڤ. De pracht der Oostersche gastmalen bestaat ook gedeeltelijk daarin, dat de spijzen in onderscheidene kleuren en vormen opgedischt worden.

سنتڤ. Één H. S. heeft ماكن; maar dewijl hier van een Vorstelijk persoon gesproken wordt, is سنتڤ eigenaardiger.

Bl. ١٩. يا توندك اكن ڤادك ايند ايت تياد بكند ايت اكن كمبالي لاكت , mijn Meester! wat uwen Vorstelijken Vader betreft, Zijne Majesteit zal niet weêrom komen. R. v. E. heeft met één H. S. يا توندك جكلو ڤادك ايند ايت تياد اكن كمبالي لاكت.

بايكله توندك برتخت كرجاان د نكري. Het woord برتخت heb ik uit R. v. E. en één H. S. ingevoegd.

تيداله اي كمبالي لاكت. Het woordje اي heb ik ingevoegd, als noodzakelijk vereischt wordende. Het wordt noch bij R. v. E., noch in de H. S. gevonden. Wat de kracht betreft van het aanhechtsel له achter تياد, ik vertaal het: hij keert *zeker* niet weder terug.

منت صبر. In één H. S. en bij R. v. E. staat منت د صبرکن.

دغن بلس هتيڤ. Het woordje دغن staat in één H. S. niet.

كارن بكند ايت. Bij R. v. E. en in één H. S. staat سبب بكند ايت تله; waarschijnlijk eene verandering van latere hand, om de herhaling van كارن te vermijden; en de bijvoeging van تله schijnt eene correctie te zijn, om den verleden tijd uit te drukken, hetgeen echter onnoodig is.

يا توندك ادڤون كرجاان عيراق ايت سڤاتڤ كند توندك سؤرغ ڤون تياد لاكت اكن سكل هرت دان رعية ايسي نكري سكليڠ توندكوله يغ ڤاتت امڤوڤ دي دان مغوارث دي, ô mijn Meester! immers het rijk van Irakh komt u wettig toe; daar is niemand anders; wat betreft de schatten en het volk van dit land, gij zijt het, mijn Meester! die dezelve behoort te bezitten en te erven. Zoo geeft dit eenen goeden zin, en het is niet noodig, daarin de volgende verandering te maken, zoo als R. v. E. en een ander H. S. doen: كارن تياد سؤرغ لاكڤون يغ اد ممليك سكل هرت دان رعية دان ايسي نكري سكليڠ ملاينكن توندكوله يغ ڤاتت امڤوڤ مغوارسي دي. De reden, waarom men schrijft مغوارث en niet موارث, gelijk مورتاكن van ورت, is vermoedelijk, omdat وارث Arabisch is.

Bl. ١٩. منتي سڠکْ داتڠ . In één H. S. staat سڠکْ منتي .

بلم تاه عادة دان ممرنته , ik ken de oude gebruiken en het regeren nog niet. Bij R. v. E. en in één H. S. staat عادة ممرنته .

مبرهکن کثد راج . Bij R. v. E. en in één H. S. staat مبرهکن دي کثد راج , hetgeen eene bijvoeging van latere hand schijnt te zijn.

De woorden achter ڤرتام zijn in de H. S. en bij R. v. E. bedorven en onverstaanbaar. Ik heb de kortste lezing gevolgd, maar daarin tweemaal تياد ingevoegd, en مرکاي veranderd in دمرکاي . Ik vertaal het: *Vooreerst,* een Vorst moet aan alle zijne onderdanen bevelen geven; al wie dezelve niet doet, die moet gevonnisd worden. Indien hij echter éénmaal of tweemaal het bevel des Konings overtreden heeft, dan toone de Vorst hem alleen maar zijn misnoegen. Indien hij voortgaat tot driemaal toe, dan moet er vonnis over hem geveld worden. De kortste lezing is: ڤرتام هندقله راج ممبري تيته اتس سکل منتري دان هلبالڠ دان رعية سکلين بارڠ سياڤ بربوت دمکين مک حکم اتسڤ اڤبيل د ڤربوت جوک سڤرت ڤرنته راج ايت سکال دو کال مک مرکاي اوله راج اتسڤ اڤبيل سمڤي تيڬ کال دحکمکن اتسڤ . Bij R. v. E. en in een ander H. S. is de lezing veel omslagtiger, blijkbaar door conjecturen aangevuld: ڤرتام هندقله راج ايت ممبري تيته تردهول اتس سکل منتري دان هلبالڠ دان رعية سکلين مک بارڠ سياڤ بربوت اتس دمکين٢ مک ترحکمکن اتسڤ دڠن دمکين٢ حکمڤ شهدان اڤبيل بارڠ سياڤ بربوت ساله سوات در ڤد سکل تيته لراڠن مک سهارسڤاله دحکمکنڤ تتاڤ جکْ دڤربوتڤ سکالي کارن ملالوي تيته ايت مک دمرکاي اوله راج اتسڤ کارن هارس جو اتس راج ايت مڠرڤاي اتس رعيتڤ دڠن سکيرا ڤکرجائنڤ ايت کارن ڤاتتله کثد راج ملکوکن عدل دان کبجيکن اتس سکلين رعيتڤ تتاڤ اڤبيل سمڤي دو تيڬ کالي دڤربوتڤ اکن ملالوي تيته ايت مک تيدڤت تياد دحکمکن اتسڤ مک اي ايت عادل نماڤ . In deze variant zijn ook verscheidene woorden verkeerd geschreven.

Bl. ٢٠. Ook de woorden achter كدو zijn in de H. S. zeer verschillende. Ik heb wederom de kortste lezing gevolgd, en alleen achter هندقله het woordje راج ingevoegd. Ik vertaal ze: *Ten tweede*, wanneer iemand vooraf (eer dan een ander) aan den Vorst eene klagt komt doen, dan moet de Vorst daarnaar onderzoek doen, en niet haastig toornig worden. Indien daarbij zijne schuld blijkt, dan worde er naar billijkheid gevonnisd. De lezing bij R. v. E. is de volgende: كدو ڤركار اڤبيل سأورغ برداتڠ سمبه دهول كڤد راج اكن مغدوكن حالڽ اتس سأورغ يڠ لاين مك جاڠنله سڬر راج ايت مركا دهول اتس كسلاهن ايت سبلم لاڬي اكن ممركساكن اتسڽ دڠن سمڤرن ڤركس مك اڤبيل ڽات سالهڽ مك بيارله د حكمكن اتسڽ دڠن كبسارن عدل كرجائن كارن كلو٢ فتنه جو اداڽ اتوله عادل نماڽ. Hierin wordt hij door het andere H. S. gevolgd; maar het is duidelijk, dat deze zin door conjecturen is aangevuld. In plaats van جك دالمڽ heeft één H. S. مك دالمڽ; maar dit schijnt eene schrijffout te zijn.

In de beschrijving van de hoedanigheden van die vier Rijksgrooten is R. v. E. uitvoeriger, en is daarin door één H. S. gevolgd. Daar staat: شيدان لاڬي هندقله اد راج ايت منارہ امڤت اورڠ منتري يڠ بسر در ڤد سڬل منتري لاڬي ترڤيله يڠ عقل بديڽ يڠ سمڤرن دان عارف بججقسان در ڤد سڬل ڤكرجائن دان لاڬي يڠ براكم دان برعلم دان يڠ بايك تاكتڽ كڤد الله تعالي مك سهارسڽاله دامبل اكن منتري ايت اوله راج كارن جكلو تياد يڠ دمكين ايت نسچاي دروسقكن نام عادل راج ايت In plaats van de laatste woorden عادل راج ايت, heeft R. v. E. alléén عدالة راج ايت.

جكلو اد كرنيا دان امڤن. De woorden دان امڤن worden in één H. S. en ook bij R. v. E. gemist.

هندقله ڤاتك ڤرسلاكن توتك ماسق كدالم استان. In één H. S. staat هندق ڤرسلاكن ماسق كدالم استان. Dáár schijnen de woorden ڤاتك en توتك uitgevallen te zijn.

اتس تختڽ. In één H. S. staat اتس كتڽ.

Bl. ٢٠. سقلاط عين البناة. Deze Arabische woorden worden door de Maleijers menigmaal zeer verkeerd geschreven. Zoo staat in één H. S. سنخلت عين البات; in een ander, door R. v. E. gevolgd, سنخلت عين البانت. De Maleijers verstaan door deze woorden, die gewoonlijk in hunne Schriften bij elkander gevonden worden, en die zij mogelijk, elk afzonderlijk, niet regt verstaan, allerlei fraaije en kostbare stoffen tot vloerkleeden of zitplaatsen, als laken, wol, kamelot, enz.

مانكم ڤولم. In één H. S. en ook bij R. v. E. staat مانكم ڤول; verkeerd. Wat intusschen de Maleijers door مانكم ڤولم verstaan is mij niet regt duidelijk.

دڤرسمبهكنب. Zóó heeft R. v. E. alleen. De beide H. S. hebben دڤرسمبهكن.

هندقكن هرت, begeerig naar schatten. Het komt mij voor, dat هندقكن niet zamengesteld is uit هندق اكن.

تتاڤ سبب. Één H. S. heeft در ڤد سبب.

Bl. ٢١. مك تياد تونك ماو بڤرهمباكن. Zóó hebben de beide H. S. en ook R. v. E.. Mogelijk moet مك veranderd worden in جك. De kracht van het voorvoegsel ب *ba* (vóór بر *ber*) in sommige woorden, als بڤرسمبهكن, بڤرساڤكن, بڤرهمباكن, en meer andere, is mij nog niet regt duidelijk.

مك كقد هات ڤاتك اين سكلين ترلال هارڤ اكن تونك تياد لال در ڤاتك.
Deze plaats is in de H. S. zeer bedorven. In één staat تياد لاك دو تيك, hetgeen den Heer Meursinge deed gissen, dat vóór de woorden تياد لاك دو تيك uitgevallen was مغمبل سكلين ڤرمات اين; en dan zoude de zin zijn: wij allen hadden met ons gansche hart zoo zeer gehoopt, dat gij alle deze edelgesteenten zoudt nemen; niet maar twee of drie. De gissing echter van D^r^. de Hollander komt mij voor, eenvoudiger te zijn, dat namelijk de woorden تياد لاك دو تيك bedorven zijn, en dat moet gelezen worden, gelijk in den tekst staat. De vertaling is dan: wij allen hadden met ons gansche hart zoo zeer gehoopt,

dat gij, mijn Meester! niet meer van ons zoudt weggaan. R. v. E. heeft deze plaats ook niet begrepen, maar geeft er door bijvoeging eenen dragelijken zin aan. Bij hem staat: مك كڤد هات ڤاتك اين سكلين ترلل هارڤ اكن تونكك كارن سڠورڠ ڤون تياد اكن ممرنتهكن كيت ملاينكن تونكوله يڠ سڤاتتپ. En hierin is hij door dat ander H. S. gevolgd. Mogelijk zal deze plaats eerst geheel hersteld kunnen worden door vergelijking met meer H. S..

Bl. ٢١. دنيا دان كبسارن دنيا دان هرت دنيا اكن ماو تياد. Één H. S. heeft هرت دنيا اين دان كبسارن دان كملياٴن دنيا اين, hetgeen eene uitbreiding van latere hand schijnt te zijn. R. v. E. heeft هرت دنيا اين دان كبسارن دنيا; minder goed.

هي راج يڠ كاسه تونهمب دان يڠ كاسه سڠل سودار همب اين تله همب منريم مك جاڠنله راج مڠهنتركن همب, o Vorst! dit bewijs van uwe toegenegenheid en van alle mijne broeders heb ik (als het ware) reeds ontvangen, (dat is, ik bedank er u voor); en wil mij, o Vorst, geen uitgeleide doen. Deze plaats is in de H. S. zeer bedorven. In één staat: هي راج يڠ كاسه تونهمب ايت تله همب تريم مك جاڠنله راج مڠهنتركن همب يڠ كاسه سڠل سودار همب ايت سبنرپ. Hiermede komt R. v. E. en dat andere H. S. hoofdzakelijk overeen. Alleen hebben zij het woord سبنرپ niet, maar in plaats daarvan مك منريم كاسيله همب.

Bl. ٢٢. در ڤد سوات ڤرهنتيٴن. R. v. E. en een ander H. S. hebben در ڤد سوات تمڤت ڤرهنتيٴن.

اداله بايك تونكك. In één H. S. en bij R. v. E. staat اد بايك تونكك. Het aanhechtsel له achter اد schijnt eene sterkere verzekering aan te duiden.

در ڤد ساڠت رندوپ اكن ايبوپ, omdat hij zóó zeer naar zijne moeder verlangd had. R. v. E. heeft در ڤد سبب ساڠت سكچيت اكن برتمو ايبوپ. Zóó ook het andere H. S., hetgeen echter meer eene verklaring, dan het oorspronkelijke schijnt te zijn.

Bl. ٢٢. تياد لاڠ كمبال . Bij R. v. E. staat تياد لاڠ اكن كمبال . Zóó ook in het andere H. S.; maar minder goed.

تتاڤ سلام دعاڤ كڤد ايبوڠ . R. v. E. heeft جوڠ ايبوڠ كڤد دعاڤ سلام دان . Zóó ook het andere H. S.. Dit schijnt eene conjectuur te zijn. Nog heeft één H. S. دان سلام ڤداڤ كڤد ايبوڠ, hetgeen eene vergissing van den afschrijver is.

Bl. ٢٣. دمكينله كلكوءن اورغ ڤرمڤون يڠ كاسه اكن سوميڤ . Deze geheele periode staat in één H. S. niet, vermoedelijk door uitlating van den afschrijver.

اوله ايبوڤ . Bij R. v. E. staat اوليهڤ . Zóó ook in één H. S..

ڤمبري راج, een geschenk van den Vorst. R. v. E. heeft ممبري راج . Zóó ook het andere H. S., mogelijk omdat zij ڤمبري in de beteekenis van geschenk niet verstaan hebben.

والله اعلم بالصواب . Met deze Arabische woorden worden vele Maleische Schriften besloten. Zij beteekenen: en God is best bekend met de deugdelijkheid van dit werk.

تمة . R. v. E. en één H. S. hebben تمتله .

Hiermede is het oorspronkelijke werk geëindigd; achter de H. S. staan echter nog eenige bijvoegsels van de verschillende afschrijvers. Zóó staat in één het volgende: ڤد سمبيلن ليكر هاري در بولن ربيع الثاني هريڤ خميس ڤد وقت الضحي بهجرة النبوة صلي الله عليه وسلم تاهن سريب دو راتس تيݢ ڤوله دو ڤد جم الاول مك يڠ مپورت اين حكاية همب فقير الحقير الضعيف اليتيم معترف بالذانب الي غفور الرحيم وهوا سمه عبدالوهاب ابن مولان الحج عبدالرشيد دم سسڠݢهڤ دان سبنر اك يڠ مڠاسيهكن اين حكاية كڤد صحابتك يڠ بايك ايايت ڤوڠ چوي ليم نماڤ انق ڤرناكن چين مك ڤد ماس ايت وقت كمڤني اڠݢريس يڠ ممرنته تانه هيرمكينس; hetgeen, woordelijk vertaald, beteekent: »(geëindigd) op den 29sten dag der tweede maand *rabía* (de vierde maand) »op Donderdag tegen den middag, in het 1232ste jaar van de Muhammedaansche tijdrekening,

» ten één ure; en de Schrijver (afschrijver) van deze geschiedenis ben ik, de bedelmonnik, » de verachte, de zwakke, de wees, een zondig leeraar; op mij zij de barmhartigheid van » den Ontfermer; en God is groot; *Abdulwahâb*, zoon van den Leeraar, den Pelgrim » *Abdulrasjid*. In waarheid en met volle opregtheid geef ik deze geschiedenis aan mijnen » goeden vriend, met name *Njong Tjoewi Lim*, eenen Inlandschen Chinees; en te dien tijde » was het de Engelsche Compagnie, die het land *Hiramkinis* regeerde." Mogelijk zijn sommige dezer Arabische woorden fout geschreven. Wat met dat land *Hiramkinis* bedoeld wordt, is mij geheel onbekend.

De Heer **Roorda van Eysinga** besluit zijn werk op de volgende wijs: ڤد توجه هاري بولن رمضان هاري خمس وقت ضحي ڤد هجرة ١١٠٠ * مك سلسيله ترترا حكاية اين دڠن انكره توهن يڠ مها ملي ڤد سات هاري بولن جمادي الاخر ڤد هجرة نبي سريب دو راتس تيڬ ڤوله توجه جو اداڤ . » (Geëindigd) op den zevenden dag der vasten-maand, » op Donderdag middag, van de Muhammedaansche tijdrekening 1100. En de druk van deze » geschiedenis onder de gunstige toestemming van den zeer verheven Heer is voltooid op » den eersten dag der zesde maand van de Muhammedaansche jaartelling 1237."

Hiermede komt het slot van het andere H. S. hoofdzakelijk overeen: مك سلسيله ترترا حكاية اين دڠن انكره توهن يڠ مها ملي ڤد هجرة نبي سريب دو راتس تيڬ ڤوله سمبيلن جو اداڤ . Uit dit slot blijkt zeer duidelijk, dat dit H. S. slechts een afschrift is van het gedrukte werk van den Heer **Roorda van Eysinga**, en tot verbetering van den tekst weinig of geene waarde heeft.

De Heer **Roorda van Eysinga** schijnt een H. S. gebruikt te hebben, geschreven in den jare 1100 der Muhammedaansche jaartelling, overeenkomende met ons jaar 1685. Het blijft echter onzeker, of dat werk toen eerst in het oorspronkelijk geschreven, dan wel van een ander H. S. afgeschreven is.

Ten opzigte van het Arabische woord طواف, meermalen in dit Geschrift voorkomende, heeft de Heer Roorda van Eysinga in zijne uitgave op bladz. 7 eene belangrijke aanteekening, die wij woordelijk overnemen. Hij schrijft: »De plegtigheden en gebruiken, welke bij die »ommegangen (طواف) moeten in acht genomen worden, vindt men in het 83ste Hoofdstuk »van het boek, genaamd صراط المستقيم, hetwelk door den bedelmonnik Sjech Noeroedin »Mohhamed Djylanie, afstammeling van Mohhamed Hhamied, uit het Arabisch vertaald is, »naauwkeurig beschreven. Het zevende artikel van hetzelfde Hoofdstuk zegt, dat elke *thoaf* »uit zeven ommegangen bestaat, zoodat men, door zeventig, vierhonderd en negentig malen »moet verstaan. Voor hen, die dit boek niet bezitten of bekomen kunnen, laat ik hier dat »zevende artikel in zijn geheel volgen: هندقله طواف ايت توجه كال دڠن يقين جكلو ڤد
» كراهية سكالڤون دان دمكين لاكڽ صح طوافڽ جكلو بركندران دڠن تياد عذر سكلڤون تتاف
» جكلو دتڠݢلكنڽ سواة لڠكه درڤد توجه اتو كورڠ درڤد سواة لڠكه مك تيدله صح
» طوافڽ دان جكلو شك اي ڤد بلاڠنڽ طواف ايت دڤرڤتاڠيبله دڠن يقينڽ سڤرت
» ڤد ركعة سمبهيڠ تتاف سنة بكيڽ مڠقبلكن بلاڠن طوافڽ دڠن كات اورڠ اكن كورڠ
» طوافڽ ملاينكن تياد دقبلكنڽ اكن كنڤڽ كات اورڠ باڽق سكالڤون."

De Heer Roorda van Eysinga vertaalt echter deze plaats niet, en zij is ook niet gemakkelijk om te vertalen. De Heer B. F. Matthes, Sub-Director bij het Zendeling-Institut te Rotterdam, meent, dat dezelve op de volgende wijs in het Nederduitsch kan overgebragt worden: *De* طواف *vordert zeven keeren stellig* (d. i. vordert dat men stellig zeven ommegangen doe), *al geschiedt dit ook met tegenzin* (d. i. al moge dit ook hard vallen); *en alzóó is iemands* طواف *goed, al verrigtte hij die ook rijdende,* (en dat wel) *zonder* (hiervoor) *eene verontschuldiging* (als b. v. ziekte) *te hebben. Maar indien iemand ééne schrede van de zeven* (ommegangen) *achterwege laat, of al ontbreekt er maar iets aan ééne schrede, dan is zijn* طواف *niet goed.*

En zoo hij twijfelt bij zijn tellen van de طواف (d. i. zoo hij twijfelt of hij de طواف goed geteld heeft), *moet hij het zeker nemen* (d. i. het zekere voor het onzekere nemen), *gelijk* (men zulks ook behoort te doen) *bij de hoofdbuiging in het gebed* (d. i. gelijk men ook behoort toe te zien, dat er bij het gebed geene enkele رَكْعَة of hoofdbuiging vergeten wordt). *Maar het is wet* (سُنَّة) *voor hem* (d. i. het is zijn pligt), *om de telling van zijn* طواف *aan te nemen volgens het zeggen van hen, die beweren, dat er aan zijn* طواف (iets) *ontbreekt* (d. i. om diegenen te gelooven, welke zeggen, dat hij zich in het tellen vergist heeft); *doch niet volkomen aan te nemen al de woorden der menigte* (d. i. zich niet geheel te verlaten op het zeggen der menigte, dat hij juist geteld, en alzoo zijn طواف naar behooren verrigt heeft).

Daar het wenschelijk, en ook wel waarschijnlijk is, dat van dit Maleisch Geschrift spoedig weder eene tweede uitgaaf zal noodig zijn, zoo waag ik het hierbij, diegenen, die in Oost-Indie in het bezit mogten zijn van een Handschrift van hetzelve, te verzoeken dit naar Nederland te willen overmaken, onder adres van het Departement van Koloniën, in 's Hage, opdat, door vergelijking van bedorvene plaatsen, die tweede uitgave des te zuiverder in het licht moge komen.

VERBETERINGEN.

In het Voorberigt.	Bl. IV reg. 2 v. o. staat:	*Sakhly*	lees:	*Sakhlij.*
In de Aanteekeningen.	Bl. 29 » 10 v. b. »	مكث برباڬي ڤوج	»	مكث برباڬي٢ ڤوج.

كلكوئن اورڠ ڤرمڤون يڠ دأسن اكن سوميب سدڠ ستي صالحا لاكي سدين بربوت كبقتين
كڤد سوميڤ استميو ڤول سكلين ڤرمڤون يڠ مؤمن مك هندقله اي بربوت بقتي كڤد
سوميڤ سڤاي براوله رحمة الله تعالي د دالم اخرة مك د بري اوله محمد طاهر سكل
ڤرمات ايت كڤد ايبوڤ مك تتكال د ليهت اوله ايبوب مك كات ايبوب هي
انقك در مان انقك ڤراوله اين بوكن ڤاتت كيت منارڠ دي مك كات محمد طاهر
ڤرمات اين ڤمبري راج اكن داك مك ستي صالحا ڤون حيران منڠر كات
محمد طاهر ايت سراي كتاب هي انقك راج ايت سياڤ مك كات
محمد طاهر هي ايبوك ادڤون راج عيراق ايت اي منتري كڤد
ڤادك سلطان ابراهيم د جديكنڽ اوله بݢند ايت راج برݢلر وزير
العالم مك حال احوالڽ د خبركنڽ كڤد ايبوڽ مك
ستي صالحا ڤون سكچيت منڠر اكن چريتر محمد
طاهر ايت مك اداله ڤد تيڤ٢ تاهن وزير
العالم مپوره دولاڤن ايكر انت مموت
هرت دان ماكن مكانن كڤد محمد
طاهر سلاك اد عمرڽ والله أعلم
بالصواب تمة الحكاية
سلطان ابراهيم
ولي الله *

سكلين مك دسبتيڤ سلام محمد طاهر ايت مك محمد طاهر ڤون للوله برجالن كلور
در دالم استان دايرڠكن اوله وزير العالم دان سݢل منتري هلبالڠ سكلين سبڠكن سمڤي
كڤنت مك محمد طاهر ڤون برجالنله منوج كنݢري كوفه حتي براڤ لماڽ محمد طاهر
برجالن ايت در ڤد سوات ڤرهنتين سمڤي كڤد سوات ڤرهنتين مك محمد طاهر ڤون
سمڤيله كڤد كبن ايت لال اي ماسق مك تتكال ايت شيخ اسماعيل دان مفتيح
العارفين اد دودق كڤد بالي ايت مك محمد طاهر ڤون داتڠ ممبري سلام مك سݢره
دسهوتي اوله شيخ اسماعيل دان مفتيح العارفين مك دڤلق دچيم اوله شيخ اسماعيل
دان مفتيح العارفين اكن محمد طاهر ايت مك ڤد كتيك اتوله محمد طاهر ميمڤيكن
سلام ڤادك سلطان ابراهيم كڤد شيخ اسماعيل دان مفتيح العارفين سكتيك اي دودق مك
محمد طاهر ڤون ممبري سلام كڤد شيخ اسماعيل دان كڤد مفتيح العارفين لال سݢره اي
برجالن كمبال كرومهڽ مك ڤد كتيك ايت ستي صالحا ڤون اد دودق برچنتاكن محمد
طاهر مك ددڠرڽ بوڽ سوار اورڠ منت بوك ڤنت مك سݢره دسورهڽ بوك
ڤنت كڤد همباڽ مك دبكاي اوله همباڽ ڤنت ايت مك دليهتڽ محمد طاهر
مك كات محمد طاهر كڤد همباڽ اداكه بايك ايبوك مك ساهت همب ايت اداله
بايك تونك مك محمد طاهر ڤون سݢره ماسق لال اي سجود ڤد كاكي ايبوڽ مك
ستي صالحا ڤون مملق منچيم انقڽ سرت دڠن تاڠيسڽ سبب لام اي برچري دڠن
انقڽ ايت مك محمد طاهر ڤون مناڠيس در ڤد ساڠت رندوڽ اكن ايبوڽ مك
كات ستي صالحا هي محمد طاهر اداكه بڤام داتڠ سرت اڠكو سڤاي اك سݢره ڤرڬ
ميمبت دي مك كات محمد طاهر هي ايبوك اداڤون ڤادك ايهند ايت تياد لاڬ
كمبالي دان سلام دعاڽ كڤد ايبوك دان لاڬ ڤسن بڤاك كڤد ايبوك دالم اخرتله برتمو
بڤاك دڠن ايبوك مك اڤبيل ددڠر اوله ستي صالحا كات محمد طاهر ايت مك
ايڤون ممنت دُعَاءُ كڤد الله تعالي دمكين دعاڽ يا رَبِّي يا اِلٰهِي بارڠ اڠكو قبولكن كراڽ
دُعَاءُ سوميك ايت دان دڤرتموكن كراڽ اك دڠن دي ددالم اخرة شهدان ستي صالحا
تيداله لالي در ڤد ممنت دُعَاءُ اكن سوميڽ ڤد تيڤ٢ هاري اي سده سمبهيڠ دمكينله

دان برتمو دغن راج مك كات وزير العالم ادفون اكن هرت اين بوكن همب يغ امڤوڽ
دي سكليناڽ ڤادك ايبند بغ امڤوڽ دي مك سكارڠ كمبال كڤد تونك مك كات
محمد طاهر هي راج ادڤون اكن هرت ڤادك ايبند ايت امبلله اوله تونيمب كارن سده
ڤادك ايبند سرهكن كڤد راج مك كات وزير العالم جكلو تونك تياد قبولكن سڤرت
سمبه ڤاتك اين سكلين مك تياد تونك ماو بڤرهمباكن ڤاتك سكلين مك كڤد هات
ڤاتك اين سكلين ترلال هارڤ اكن تونك تياد لال در ڤاتك مك افبيل محمد
طاهر منڠر سمبه وزير العالم دان سڠل منتري ايت مك ايڤون تياد بركات٢ لاك لال
دامبلڽ اوله محمد طاهر ببراڤ بيبج در ڤد ڤرمات ايت سراي كتاڤ كڤد وزير العالم
ادڤون هرت اين سكلين ممبري همباله كڤد راج مك وزير العالم دان سڠل منتري ڤون
امت حيران مليهت اكن محمد طاهر ايت تياد ماو كڤد هرت ايت مك دائم هات
وزير العالم دان سڠل منتري بهو محمد طاهر اين منورت ڤراڠي ڤادك سلطان ابراهيم
تياد ماو اكن هرت دنيا دان كبسارن دنيا مك برتمبه٢ تاكتڤ سكلين اكن محمد طاهر
ايت دان كاسه اكن دي مك كات محمد طاهر هي راج اكن سكارڠ اين همب
هندق كمبال كارن لام سده همب منڠڬلكن ايبو همب بتاڤ ڬراڠن حالڤ مك وزير
العالم ڤون مڠهمڤنكن سڠل هلبالڠ دان رعية دان ببراڤ كلڠكائن سڤرت عَادَةً راج بسر٢
اكن براڠكت هندق مڠهنتركن محمد طاهر ايت مك كات محمد طاهر هي راج يڠ
كاسه تونهمب دان يڠ كاسه سڠل سودار همب اين تله همب منريم مك جاڠنله
راج مڠهنتركن همب مك سمبه وزير العالم تيداله سمڤي هات ڤاتك سكلين ملڤسكن
تونك براڠكت سورڠ ديري كالو٢ دتڠه جالن برتمو اورڠ جاهت مك كات محمد
طاهر يڠ كات تونهمب ايت سبنرڽ تتاڤ الله تعالي اد مملهراكن همباڤ سرت
مڤمڤيكن همب كنڠري كوفه مك محمد طاهر ڤون برموهنله كڤد وزير العالم دان
برجابت تاڠن مك وزير العالم ڤون مملق كاكي محمد طاهر سراي مناڠس دان سڠل
منتري ڤون مناڠس دان هلبالڠ رعية سكلين ڤون داتڠ مملق كاكي محمد طاهر دڠن
تاڠسڤ سكلين مك محمد طاهر ڤون ممبري سلام كڤد راج دان سڠل منتري هلبالڠ

تياد دڤربوت جوک سڤرت ڤرنته راج سکال دو کال مک دمرکاي اوله راج اتسڤ
اڤبيل سمڤي تيک کال دحکمکن اتسڤ کدو ڤرکار اڤبيل سئورڠ برداڠ سمبه دهول
کڤد راج مک هندقله راج ڤرکس اتسڤ جاڠن سڠره راج ايت مرک جک دانمڤ ايت
ڤات سانهڤ مک دحکمکن دڠن کبنارن کتيک ڤرکار بهو جاڠن سکال٢ راج ايت طَمَعْ
اکن هرت اورڠ کچيل جکلو باڽق سکالڤون هندقله سماکن دڠن سديکت کئمڤت ڤرکار
جاڠن راج ايت منيلک کند اورڠ کاي٢ در ڤد اورڠ بڠ هين ملاينکن سماکن اداڤ
شهدان لاڬ هندقله اد راج ايت منارة امڤت اورڠ منتري يڠ بسر در ڤد سکل منتري
لاڬ بديمان دان عَارِفْ ڤد سکل ڤکرجاٴن لاڬ براکم دان عَالِمْ سبرمول هندقله راج بڬ
منتري ايت منارة ڤڠليم يڠ براني لاڬ فَهِمْ ڤد عِلْمْ حِکْمَةْ ڤڤراڠن دان منارة کندراٴن
يڠ ڤنتس شبدان بهو راج هندقله منارة ڤلباڬي سنجات دان ڤکاين يڠ انده٢ مک سمبه
وزير العالم کڤد محمد طاهر يا تونک جکلو اد کرني دان امڤن اکن ڤاتک مک هندقله
ڤاتک ڤرسلاکن تونک ماسق کدالم استان مک محمد طاهر ڤون ماسقله کدالم استان دايرڠکن
اوله سکل منتري دان هلبالڠ دان اورڠ کاي٢ سکلين ستله سمڤي کدالم استان مک
ددودقکنڽ اوله وزير العالم اکن محمد طاهر ايت اتس تخت يڠ کئماس برتتهکن رتن
مت مانکم دان دهمڤاري اورڠله در ڤد ڤرمداني دان صُوفْ سِقَلَّاطْ عَينْ اَلْبَنَاةْ يڠ
برمبي٢کن ڤرمات سمبيلن باڬي دان ببراڤ ڤرمات ترکن کڤد تخت ايت در ڤد زمرود
يڠ هيجو دان مانکم ڤولم شبدان سکل منتري دان هلبالڠ دان اورڠ کاي٢ سکلين دودق
مڠادڤ محمد طاهر سکتيک لاڬ مک داڠکت اورڠله هداڠن برڤوله٢ هداڠن دان مکانن
مک محمد طاهر دان سکل منتري هلبالڠ ڤون ماکنله ماسڠ٢ کڤد هداڠنڽ ستله سدة
ماکن مک وزير العالم ڤون مڠئلورکن در ڤد ڤربندهراٴن امس دان ڤيرق دان ڤرمات تياد
ترکير٢ هرڬاڽ لال دڤرسمبهکنڽ کڤد محمد طاهر مک کات وزير العالم يا تونک انيله
هرت ڤادک ايهند تونکوله سکارڠ يڠ امڤوڽ دي مک کات محمد طاهر هي راج اڤ
ڤرڬناٴن هرت اين کڤد همب کارن همب اين سئورڠ فقير دان بوکن همب کماري
اين هندقکن هرت اتو کبسارن تتاڤ سبب دسورة اوله باڤ همب مليهت نکري سياج

كاي٢ دان سکل رعية دان دڤرجموڤ دڠن مكانن يڠ امت لَذَّةْ چت رساڤ دان
ڤلباڬي ورناڤ دان رڤاڤ مك وزير العالم مڠهادڤ محمد طاهر سنتڤ مك ستله سده
محمد طاهر سنتڤ مك وزير العالم ڤون برداتڠ سمبه يا توانك اكن ڤادك ايڠد ايت
تياد بݢند ايت اكن كمبال لاڬ بايكله توانك برتختت كرجائن د نڬري عيراق اين اكن
ݢنت ڤادك ايڠد مك كات محمد طاهر هي راج ادڤون اكن بݢند ايت تيداله اي كمبال
لاڬ كارن تياد لاڬ بݢند ايت بركهندق اكن دنيا اين لاڬ تتكال همب برتمو دڠن
بݢند ايت دالم مسجد الحرام تياد سمڤي سباري همب د سوره اوله بݢند ايت كمبال
دڠن سݢره مك بيراڤ كال همب منت صبر تياد جوك د ڤركننكن اوله بݢند ڤنت
همب ايت مك د چرتراكن اوله محمد طاهر كڤد وزير العالم دان كڤد سکل منتري اكن
حَالْ أَحْوَالْڽ اي هندق د بونه اوله بݢند ايت مك وزير العالم دان سکل منتري ڤون
سكليڽ مناڠس دڠن بلس هتيڽ اكن محمد طاهر ايت مك كات محمد طاهر كڤد
وزير العالم دان سکل منتري ادڤون اكن كرجائن دالم نڬري اين تياد كڤد همب كارن
همب تاكت اكن باڤ همب كارن بݢند ايت منڠݢلكن كرجائنڽ استميو ڤول
همب مك سمبه وزير العالم يا توانك ادڤون كرجائن عيراق اين سڤاتتڽ كڤد توانك
سورڠ ڤون تياد لاڬ اكن سکل هرت دان رعية ايسي نڬري سكليڽ توانكوله يڠ
ڤاتت امڤوڽ دي دان مڠوارث دي كارن ڤاتك سكلين اين منتت سبڠك داتڠ يڠ
امڤوڽ ملك مك سكارڠ سمڤيله سڤرت ڤانك ننت ايت مك كات محمد طاهر
هي راج ادڤون همب اين اورڠ مود بلم تاه عَادَةْ دان ممرنته لاڬ ڤول تياد همب
بركهندق كبسارن دنيا اين مك يڠ مان ڤسن باڤ همب اتوله همب كرجاكن مك
رجانه ممكڠ نڬري اين همب سرهكن كڤد راج سكلين ايسي استان دان رعية سكليڽ
كارن بݢند ڤون سده ممبرهكن كڤد راج مك هندقله راج بربوت عادل اتس سكلين رعية
مك سمبه راج يا توانك بڤاڤ ارت عادل ايت مك كات محمد طاهر ادڤون يڠ
ارت عادل ايت اتس امڤت ڤركار ڤرتام هندقله راج ممبري تيته اتس سکل منتري
دان هلبالڠ دان رعية سكلين بارڠ سياڤ تياد بربوت دمكين مك حكم اتسڽ اڤبيل

همب كمكه مك كات راج هي اورڠ مود سياڤ نام اورڠ مود دان اڤ اورڠ مود
باو مك كات محمد طاهر نام همب محمد طاهر ابن ابراهيم مك لال چنچن ايت
دڤرسمبهكن محمد طاهر كڤد راج مك اڤبيل دليهت اوله راج چنچن كرجاءن ايت
مك تيته راج ڤد سڠل منتري دان اورڠ بسر٢ هي سڠل تون٢ سكلين انيله چنچن
كرجاءن تون كيت سلطان ابراهيم يڠ دباو اوله محمد طاهر اين يڠ كيت سكلين چهاري
تياد برتمو ايت مك اكن سكارڠ اين اد كڤد محمد طاهر مك كات سڠل منتري
سڠݢوهله سڤرت كات تونك ايت چنچن ڤادك سري سلطان ابراهيم مك سمبه سڠل
منتري بايكله تونك ڤركس كڤد محمد طاهر اين در مان دڤراوليهڽ دان سياڤ ممبري
كڤداڽ اڤبيل تياد كتهوءن اداب مان حكم تونك اتسڽ مك محمد طاهر ڤون ترسنيم
منڠر كات سڠل منتري ايت مك راج ڤون ممبري تيته هي محمد طاهر در مان
دڤراوله چنچن اين دان سياڤ ممبري كڤد اڠكو هندقله اڠكو كتاكن سڤاي اڠكو لڤس
در ڤد بلا دنيا مك كات محمد طاهر هي راج بهو چنچن اين ملك همباله سنديري
مك كات راج هي محمد طاهر جكلو تياد اڠكو بركات بنر بهو اڠكو تياد اك لڤسكن
مك كات محمد طاهر هي راج ادڤون يڠ ممبري كڤداك اد سؤرڠ فقير دالم مسجد
الحرام بربوت عِبَادَةً اياله يڠ ممبري كڤداك مك تيته راج سياڤ نام فقير اينت مك
كات محمد طاهر اداڤون نام بڠند اينت سلطان ابراهيم ابن ادهم مك تيته راج هي
محمد طاهر اڠكو اين اڤ كڤد بڠند ايت مك كات محمد طاهر اداڤون بڠند ايت
باڤ همب دان ايبو همب ستي صالحا مك اك اين دسوره اوله بڠند ايت كنڠري
عيراق مك اڤبيل وزير العالم منڠر يڠ دمكين ايت مك ايڤون سڠرا تورن ممبري حرمة
دان مملق كاكي محمد طاهر سراي مناڠس تركنڠكن سلطان ابراهيم دان ترلال امت
سكچيت اوليهڽ برتمو دڠن محمد طاهر ايت كمدين مك سكلين منتري دان اورڠ بسر٢
ڤون مپمبه ڤد كاكي محمد طاهر شهدان محمد طاهر ڤون ساڠت دڤرملياكن اوله وزير
العالم دان سكلين منتري دان اورڠ بسر٢ دان ددودقكنڽ دانس سڠݢيسان ڤد تمڤت
كددوكن سلطان ابراهيم دهادڤ اوله وزير العالم دان سڠل منتري دان هلبالڠ دان اورڠ

ة

طاهر مليهت مانسي ترلال بايق تياد دافت دكيركراكن بلاڠنڤ مك محمد طاهر ڤون
سمڤي كڤد سوات كدي سودڮر مك كات محمد طاهر كڤد سودڮر ايت ماوكه تونهمب
ممبلي چنچن مك كات سودڮر ايت ماري همب ليهت مك دانچقكنڤ كڤد سودڮر
ايت اڤبيل دليهت اوله سودڮر چنچن ايت مك دكنلپ بهو ايت چنچن كرجائن
سلطان ابراهيم مك سڠره دكمبليكنڤ كڤد محمد طاهر دان مكاب ڤون ڤوچت دان سڠل
اڠڮوتاپ ڤون ڮمتر سراي كتاپ هي اورڠ مود سڠره تونهمب ڤرڬ در ڤد كدي همب
اين سرت برديري هندق لاري كرومهپ مك كات محمد طاهر هي سودڮر مڠاڤ تونهمب
سڠرت اورڠ تاكت اين مك كات سودڮر ايت هي اورڠ مود جاڠنله بايق كات
تونهمب سڠره جوڬ تونهمب ڤرڬ در ڤد كدي همب اين مك كات محمد طاهر
هي سودڮر بريله همب تاه اڤ جوڬ سببپ دان اڤ جوڬ ڤركتائنم جكلو تياد تونهمب
خبركن تياد همب ڤرڬ در ڤد كدي تونهمب اين مك كات سودڮر ايت هي اورڠ
مود جكلو تياد چنچن اين تيداله سمڤن كرجائن ددالم نڬري عيراق اين مك جكلو
اورڠ مود هندق لڤس در ڤد فِتْنَةٌ اين بايكله سڠره اورڠ مود كلور در ڤد نڬري اين بارڠ
كمان ڤرڬ تونهمب كارن همب ساڠت كسيهن اكن تونهمب كارن همب ليهت تونهمب
سروڤ دڠن سلطان ابراهيم مك محمد طاهر ڤون ترسنيم سراي كتاپ جكلو دمكين بايكله
همب ڤرسمبهكن چنچن اين كڤد راج عيراق مك كات سودڮر ايت هي اورڠ مود
يڠ بايك روڤ جاڠن تونهمب ڤرسمبهكن چنچن ايت كڤد راج كالو٢ ساله تمڤ راج
ايت نسچاي اورڠ مود ايت دسورهپ بونه مك كات محمد طاهر مان حكم الله
تعالي اتس همب مك سودڮر ايتڤون حيران منڠر كات محمد طاهر ايت سراي كتاپ
ڤد هاري اين جوڬ تونهمب دالم دنيا اين مك محمد طاهر ڤون ترسنيم لال برجالن
شهدا ن ڤد كتيك ايت وزير العالم ڤون اد دودق دهادڤ اوله سڠل منتري دان هلبالڠ
دان اورڠ كاي٢ مك محمد طاهر ڤون داتڠ كهداڤن وزير العالم برديري سراي ممبري
سلام مك دسهوتي اوله وزير العالم سلام محمد طاهر سرت برتاپ هي اورڠ مود تونهمب
در مان داتڠ اين مك ساهت محمد طاهر بهو همب اين داتڠ در نڬري كوفه لال

دان کڤد شيخ اسماعيل دان مفتيح العارفين مک کات محمد طاهر هي بڤاک اکن
نݢري عيراق ايت تياد اک تاه جاڠنڤ مک کات سلطان ابراهيم الله عَزَّ وَجَلَّ منجنجقکن
اڠکو کنݢري عيراق ايت مک کات محمد طاهر يا بڤاک منتاکن دُعَاءْ سڤاي سݢره اک
دڤرتموکن الله تعالي دڠن ايبوک مک محمد طاهر ڤون ممبري حرمة کڤد بڤاڤ سرت
ممبري سلام لال اي برجالن دڠن اير متاڽ دان ڤرچنتاءنڽ سبب برچري دڠن بڤاڤ
ايت شهدان مک سلطان ابراهيم ڤون کمبال اي بربوت طَوَّافْ سڤرت سدکال دالم
مسجد الحرام حتي براڤ لماڽ محمد طاهر برجالن ايت درڤد سوات ڤرهنتيٴن داتڠ
کڤد سوات ڤرهنتيٴن مک سکتيک لاݢ سمڤيله اي کڤد ڤرسمڤاڠن جالن کنݢري کوفه
دان کنݢري عيراق مک محمد طاهر ڤون ترکنڠکن ايبوڽ دالم هتيڽ بتاڤ ݢراڠن حال
ايبوک ڤرچنتاکن داک، کارن انقڽ هاڽ سؤرڠ دان بڤاک ڤون تياد لاݢ کمبال مک
اي ترايڠت اکن ڤسن بڤاڤ سوره اي کنݢري عيراق ايت مک دهول ايڤون هندق
کمبال کڤد ايبوڽ تتاڤ تاکت اي درهاک کڤد بڤاڤ مک محمد طاهر ڤون برجالن
مڠٴيکت جالن کنݢري عيراق مک اير متاڽ ڤون برهمبورن کلور سبب منارن دو ڤرچنتاءن
براڤ هاري لماڽ برجالن مک محمد طاهر ڤون مليهت دهداڤنڽ ترڤندڠ سڤرت اون
ڤوته مک دالم هتيڽ اڤ ݢراڠن دهداڤنک اين نݢريکه اتو اونکه مک محمد طاهر ڤون
برجالن جوݢ براڤ سَاعَةْ اي برجالن مک ايڤون برتمو دڠن سؤرڠ مڠٴمبل کايو اڤي
اڤبيل دداڤتکنڽ مک کات محمد طاهر هي اورڠ توه نݢري مناکه اين مک ساهت
اورڠ توه ايت انيله نݢري عيراق نماڽ مک کات محمد طاهر سياڤ نام راج دالم
نݢري اين مک کات اورڠ توه ايت اداڤون راج دالم نݢري اين نماڽ وزير العالم مک
کات محمد طاهر مڠاڤ راج اين برݢلر وزير مک اداڤون وزير ايت منتري مک کات
اورڠ توه ايت هي اورڠ مود دمکين اصلڽ اداڤون راج اين سده ڤرݢ کمکه منڠݢلکن
کرجاءنڽ سلطان ابراهيم نماڽ مک وزير العالم ݢنت بݢند دالم کرجاءن مک محمد
طاهر ڤون سݢره برجالن ماسق کدالم کوت عيراق مک دليهتڽ نݢري ايت ترلال رامي
دان سودݢر ڤون ترلال باڽق مک محمد طاهر ڤون سمڤيله کڤاسر مک حيران محمد

لاک اک منت تمن اک برماين٢ اڤبيل دداڠر كات محمد طاهر ايت اوله سلطان ابراهيم
مک بݢند ڤون منيلک كلاڠت مک دليهتڽ سده عصر دان ڤکرجاٴنڽ طواف اي
لوڤ مک سلطان ابراهيم ڤون ترلال مارة سراي کتاڽ هي محمد طاهر سݢرهله اڠکو ڤرݢ
در ڤداک دڠن سکتيک اين جوݢ جکلو تياد اڠکو سݢره ڤرݢ بهو اک ڤڠݢل ليهرم دان
اک چريکن در ڤد بدنم مک محمد طاهر ڤون حيران اکن دريڽ دان عجيب اي
اکن بڤاڽ مارة ايت مک محمد طاهر ڤون مناڠس دان سلطان ابراهيم ڤون سباݢي ڤول
مڤوره اکن محمد طاهر ايت ڤرݢ مک محمد طاهر ڤون منيارڤ ڤد کاکي بڤاڽ سراي
کتاڽ هي بڤاک اڠکو صبرله دهول کارن اک ساعت رندو اکن ديکو دان اک بهارو
جوݢ برتمو لاݢ ڤول ڤرجلانن اک ڤون امت جاوه دان لاݢ ڤول ايبوک ڤون کتڠݢلکن
سأورڠ دريڽ در ڤد ساعت اک هندق برسام٢ دڠن بڤاک هي بڤاک امڤوني کراڽ
دوساک دان دوس ايبوک سڤاي اک کدو برأوله رحمة الله دالم اخرة اڤبيل سلطان ابراهيم
منڠر کات محمد طاهر ايت مک کات بݢند هي محمد طاهر سݢره اڠکو ڤرݢ سبب
اڠکوله مک اک روݢي ڤد هاري اين مک کات محمد طاهر هي بڤاک بهو ساعت
هارڤ اک هندق برسام٢ دڠن بڤاک سهيڠݢ اک مات ڤون دهداڤن بڤاک مک سکارڠ
بنچيله رڤاڽ بڤاک اکن داک مک کات سلطان ابراهيم هي انقک ادڤون ڤرچريئن دالم
دنيا اين سهيڠݢ سهاري سمالم مک اخرة جو اداڽ هي انقک جاڠن کيت برچري دالم
اخرة مک برباݢي٢ ڤوج محمد طاهر اکن بڤاڽ ايتڤون تياد جوݢ سلطان ابراهيم برهنتي
مڤوره انقڽ ڤرݢ جوݢ مک کات محمد طاهر هي بڤاک جکلو اک لاڤر سياڤ
ممبري اک ماکن جکلو بورق کاين بجوک سياڤ ممبري اک کاين لاکنڤون جاڠن کمبال
تياد اک ايڠت مک کات سلطان ابراهيم هي انقک الله سبحانه وتعالي اد ممبري رزقي
ڤد همباڽ دان منجقکن جاڠن کمبال مک سلطان ابراهيم ڤون ممبري چنچن کڤد محمد
طاهر سراي کتاڽ ادڤون چنچن اين جاڠن اڠکو جول ڤد سبارڠ تمڤت ملاينکن جوکن
ڤد نݢري عيراق مک دامبلڽ چنچن ايت در ڤد بڤاڽ مک کات سلطان ابراهيم
ادڤون اکن بندام ايت د اخرة اک برتمو دڠن دي دان کتاکن سلام دعاک کڤد بندام

کراڤ اک دغن بڠاک کمدين در ڤد ايت مک دليهتڽ اوله محمد طاهر اد سؤرڠ
فقير ترلال بايک رڤاڽ دان تند صالح ڤون اد ڤد مکاڽ سباݢي اي طَوَافْ ڤد کَعْبَةْ
الله مک سݢره دداڤتکنڽ لال ممبري سلام مک دسهوتي اوله فقير سلام محمد طاهر
ايت مک دڤرامت امتيڽ اوله محمد طاهر سڤرت ڤسن ايبوڽ اکن سݢل صِفَةْ سلطان
ابراهيم ايت مک محمد طاهر برتاڽ دغن تعظيمڽ هي فقير اداکه تونهمب تاه اکن
سلطان ابراهيم ابن ادهم ايت خبر اورڠ اد اي دسين مک کات فقير ايت اڤ
ڤرݢناٴنڽ کڤد تونهمب اورڠ مود تاڽ اکن سلطان ابراهيم ايت مک کات محمد طاهر
بهو اد همب ممباو ڤسن دان سلام در ڤد ستي صالحا ابن شريف حسن مک کات فقير
ايت هي اورڠ مود ستي صالحا ايت اڤ کڤد اورڠ مود مک کات محمد طاهر بهو
اکن ستي صالحا ايت ايبو همب دان سلطان ابراهيم ايت باڤ همب مک بݢند سݢره
منداکڤ دان منچيم محمد طاهر مک کتاڽ هي اورڠ مود اکوله سلطان ابراهيم مک
محمد طاهر ڤون سݢره ممبري حرمة کڤد بڤاڽ مک بݢند ڤون ترلال سکچيت ڤد کتيک
ايت دان دبواڽ برجالن٢ ددالم مسجد الحرام اڤبيل اي دودق مک دداکڤڽ دان
دچيمڽ اکن انقڽ ايت در ڤد ساعت سکاڽ اکن انقڽ سڤرت لاکو اورڠ يغ براهي
دان سڤرت اورڠ يغ منداڤت کمال دان ڤرمات راس بݢند در ڤد سوات تمڤت کڤد
سوات تمڤت بݢند دودق سراي مملق دان منچيم اکن انقڽ ايت تياد لاݢ بݢند
ماو برچري بارڠ سکتيک مک کات سلطان ابراهيم هي انقک سياڤ نمام مک کات
محمد طاهر نام همب محمد طاهر دان سلام حرمة ايبوڽ ڤون دسمڤيکن اوله محمد
طاهر کڤد بڤاڽ ادڤون دچرتراکن اورڠ يغ امڤوڽ چرتر اين بهو انتار سلطان ابراهيم
دان محمد طاهر برتمو در ڤد وَقْتْ ضُحَى هڠݢ سمڤي عَصْر مک اداله سلطان ابراهيم
لوڤ اکن ڤکرجاٴنڽ طَوَافْ ايت مک ترايڠت اي اکن ڤکرجاٴنڽ طَوَافْ ايت مک
کات سلطان ابراهيم اڤ کهندق اڠکو منداڤتکن داک اين مک دساهت اوله محمد
طاهر هي بڤاک سهاج اک داتڠ هندق مڠونجوڠي بڤاک دان اک هندق بربوت خِدْمَةْ
کڤد بڤاک کارن اک تياد داڤت برچري دغن بڤاک سڠݢ اک مات دان سڤرکاڠ

بڬيم باڤ مك ادڤون بڤام ايت برنام سلطان ابراهيم ابن ادهم راج ڤد نڬري عيراق اكن
سكارڠ بڬند ايت منڠڬلكن كرجاٴنڽ دان سڬل كبسارنڽ منجديكن دريڽ فقير اكن
سكارڠ بڤام ايت اداله د مكه دالم مسجد الحرام بربوت عِبادةً اكن توهنڽ مك كات
محمد طاهر يا بنداك بري اڤاله إِذْنْ اكن داك سڤاي اك ڤرڬ مڠنجوڠي بڤاك دان
اك هندق بربوت بقتي كڤداڽ مك كات ستي صالحا هي انقك دان بوه هتيك دان
بيبڠ مات بند كدو جاڠنله كراڤ انقك منڠڬلكن بند كارن هاب انقك سؤرڠ ساج لاڬ
ڤول بڤام ڤون سده منڠڬلكن داك مك سكارڠ انقك ڤول منڠڬلكن بند يا انقك دان بوه
هتيك دان چهاي مات بند كدو لاڬ ڤول اڠكو كچيل بلم تاه ارت دان لاڬ بلم ڤوس
هات بند ممندڠ انقك مك تياد جوڬ محمد طاهر ماو د تهاني اوله بنداڽ مناڠس جوڬ
اي مك تياد تربنچار لاڬ اوله ستي صالحا اكن انقڽ ايت لال د ڤلق دان د چيم اوله
ستي صالحا اكن انقڽ ايت سرت دڠن تاڠسڽ كتاڽ هي انقك دان بوه هتيك دان
بيبڠ مات بند كدو ڤرڬيله انقك بايك٢ سرت كتاكن سلام دُعاءُ بند كباوه تاڤك كاكي
بڤام مك اڤبيل سده سمڤي انقك برتمو دڠن بڤام كتاكن سلام دُعاءُ بند كڤد ايبند مك
كمدين انقك بركات سنديري اڤون بهو اك كماري اين ڤرتام اك مڠنجوڠي ايبند دان
كدو اك منت تمنڠك برماين٢ ستله دمكين ايت مك محمد طاهر ڤون برموهنله كڤد
ايبوڽ دان سڬل صِفَةً سلطان ابراهيم ايتڤون سمواڽ دكتاكن اوله ستي صالحا كڤد انقڽ
مك محمد طاهر ڤون برموهنله كڤد ايبوڽ لال اي برجالن در ڤد سوات ڤرملاءن داتڠ
كڤد سوات ڤرملاءن مك براڤ لماڽ مك محمد طاهر ڤون سمڤيله كمكه لال ماسق
اي كدالم مسجد الحرام مك اداڤون محمد طاهر ايت بهارو دو ڤوله تاهن عمرڽ مك
د تڤاكنڽ كڤد سڬل مريكئيت اكن سلطان ابراهيم مك سؤرڠ ڤون تياد مڠنل سلطان
ابراهيم ايت دان تياد مڠتهوي اكن دي مك بركات سؤرڠ در ڤد اورڠ يڠ باڽق
ايت مك اداڤون سلطان ايت راج بسر ڤد نڬري عيراق بتاڤ بڬند ايت سمڤي
كماري دان سياڤ مڠڬلتيكن كرجاٴنڽ مك اڤبيل محمد طاهر منڠر يڠ دمكين ايت
مك ايڤون امت مشغل هتيڽ لال اي ممنت دُعاءُ بارڠ كراڤ يا توهنك ڤرتموكن

مك اڤبيل تياد كلهاتن سلطان ابراهيم مك ستي صالحة ڤون ماسق كروماهڽ دودق دڠن
ڤرچنتاءنڽ دان بربوات طَاعَةْ ڤد سيڠ دان مالم سرت اي ممبوات دُعَاءْ اكن سوميڽ
تياد برهنتي تيڤ٢ اي سده سمبهيڠ مك اي ممنتاكن دُعَاءْ كڤد الله اكن سوميڽ
دمكينله كلكوان اورڠ كاسه اكن سوميڽ سبرمول مك ترسبتله ڤركتاءن سلطان ابراهيم
برجالن ايت در ڤد سوات ڤرهنتين داتڠ كڤد سوات ڤرهنتينڽ بيراڤ لماڽ مك
سمڤيله بݢند كمكه مك لالو بݢند ماسق كمسجد الحرام بربوات طَاعَةْ دان عِبَادَةْ مك
ادڤون سلطان ابراهيم ڤد تيڤ٢ هاري توجه ڤوله كالي اي طَوَّافْ كڤد كَعْبَةُ الله دمكينله
تياد سوڤ سكال٢ دڠن ذِكْرُ الله دان سمبهيڠ مك سكل اورڠ دالم مسجد الحرام ڤون
ترلالو كاسه اكن دي تتاڤ تياد دكنلڽ اكن سلطان ابراهيم ايت سياڤ اي دان اڤ
بڠساڽ كارن بݢند ايت سده منجديكن ديريڽ فقير مك ترسبتله ڤركتاءن ستي صالحة
دتيڠݢلكن اوله بݢند مك بيراڤ لماڽ مك ستي صالحة ڤون حامله مك اڤبيل سمڤيله
ݢنڤ سمبيلن بولن ڤد سَاعَةْ يڠ بايك مك ستي صالحة ڤون براناقله سأورڠ لاكي٢ ترلالو
بايك روڤاڽ دان سيكڤڽ مك دڤليهراكن اوله ستي صالحة اكن انقڽ دڠن سڤرتيڽ
دان ترلالو امت كاسه ستي صالحة اكن انقڽ ايت سرت دناماءي اكن انقڽ ايت
محمد طاهر مك بيراڤ لماڽ انتراڽ محمد طاهر ڤون بسرله مك اي ڤون برماين٢ برسام٢
دڠن سكل كانق٢ اڤبيل هاري ڤتڠ محمد طاهر ڤون كمبالي كروماهڽ سدكال دمكين
كرجاڽ مك سوات هاري محمد طاهر برماين٢ ڤول دڠن سكل كانق٢ مك لالو اي
بركلاهي مك سكليڽ ايت موافقت دڠن تمنڽ مك كات ستڠه كانق٢ ايت جاڠن
كيت لاون محمد طاهر اين برماين كارن ترلالو امت ناكلڽ مك كات ستڠهڽ ڤاتتله
اي اين ناكل كارن تياد بڤاڽ باڤ تتاڤ اد سأورڠ فقير برنام ڤد رومه ايبوڽ كالو٢
فقير ايت بڤاڽ انته در ڤد زِنَا كارن جاهت ساڠت كلكوانڽ ستله دڠر اوله محمد
طاهر كات سكلين كانق٢ ايت مك لالوله اي كمبالي كڤد ايبوڽ دڠن تاڠيسڽ ستله
اي سمڤي كڤد ايبوڽ مك كات محمد طاهر هي ايبوكو بهو اكن داكو اداكه بڤاكو
باڤ مك كات بونداڽ هي انقكو دان بواه هاتيكو دان بيجي متاكو مڠاڤ اڠكو تياد

برچنت بهو الله تعالي يڠ منجديكن سكلين عالم اد بڤرتموكن همباڤ إنشاء الله تعالي د اخرة
نڽت كيت برتمو ڤربيبكي جوك هات ادند مك كات ستي صالحا هندق كمان جوك
تونڠك ڤرݢي مك كات سلطان ابراهيم بارڠ يڠ د تقديركن الله تعالي د سنال ككند ڤرݢي
مك ادند تڠݢلله بايك٢ سرت ادند منت دعاء اكن ككند سڤاي كيت د ڤرتموكن الله تعالي
د دالم اخرة مك كات ستي صالحا يا تونڠك امڤوني كراڤ دوس ادند جكلو خلاف ببل
ادند مك كات سلطان ابراهيم بهو حق الله سبحانه وتعالي جو يڠ مڠمڤوني سڬل دوس
همباڤ يڠ تاكت اكن عذابڽ هي ادند ادڤون كيت اين دالم دنيا سوڤام داڠڠ جو
اداب شبدان ادڤون دنيا اين سڤرت سوروڠ ڤرمڤون مماكي ڤكاين يڠ انده٢ مك براهيڽ
سڬل يڠ مليهت كڤداڽ مك سڬل يڠ برعقل دان يڠ بربدي دان يڠ عارف
د همڤريڽ مك ڤات بݢيڽ توه لاك جاهت رڤاڽ مك بنجيله اي مليهت دي
دمكينله اداڤ هي ادند ملاينكن عمل جو ادند ڤربيبكي مك سلطان ابراهيم ڤون براڠكت
هندق برجالن مك ستي صالحا سجود ڤد كاكي سلطان ابراهيم سرت اي مناڠس اير
متاڤ ڤون برهمبورن لال ترهنتر تياد خبر اكن ديريڽ مك بݢند ڤون برهنتي سكتيك
مليهت اكن استريڽ ايت مك هتيڽ ڤون ترلال بلس دان كسيهن مك سݢره د ڤلق
اوله بݢند اكن استريڽ سڤرت تياد لاك داڤت برچري رساڽ مك اڤبيل ترايڠت
اي اكن ڤكرجاءنڽ در ڤد سوروڠ ڤرمڤون جاد ترهنتي دان لالي مك بݢند ڤون هندق
برجالن ڤد كتيك ايت مك ستي صالحا ڤون سدر در ڤد ڤڠسن ايت دان تاڠيڽ
ممڠڠ باجو سلطان ابراهيم سراي كتاڽ يا تونڠك امڤوني كراڤ سڬل دوس همبام مك
ساهت بݢند هي ادند الله تعالي جو يڠ مڠمڤوني دان مملهاركن همباڽ يڠ مؤمن
يڠ تاكت اكن الله تعالي دان يڠ بربوت بقتي اكن سوميڽ مك ستي صالحا ڤون
ملڤسكن تاڠنڽ سراي اي سجود ڤول كڤد كاكي سوميڽ مك سلطان ابراهيم ڤون
ممبري سلام كڤد ستي صالحا مك سݢره د سهوتي اوله ستي صالحا سلام سوميڽ ايت
مك بݢند ڤون برجالنله دڠن بلس هتيڽ مليهت اكن استريڽ سنتياس مناڠس ايت
مك ستي صالحا ڤون مڠنتركن سوميڽ دڠن اير متاڤ شبدان تيداله برهنتي كلور

ڤهال دالم اخرة مك كات سلطان ابراهيم هي ستي صالحا اڤ جوݢ كات تونهمب
ايت مك كات ستي صالحا بارڠ سياڤ هندق نفس در ڤد حال سبب مماكن بوه
دليم اين مك هندقله اي نكاح دڠن يڠ امڤوڽ بوه دليم اين جكلو تياد دمكين ايت
سكال٢ تياد حلال بݢيڽ مك اڤبيل د دڠرڽ اوله سلطان ابراهيم كات ستي صالحا ايت
مك بݢند ڤون برديم سكتيك مك كات مفتيح العارفين كڤد سلطان ابراهيم بايكله تونهمب
تورت سڤرت كات ستي صالحا ايت مك بݢند ڤون قبولله مك لال د نكاحكن اوله
مفتيح العارفين ستله سده نكاح مك مفتيح العارفين ڤون كمبال كڤد كبن ايت مك
بݢند ڤون تڠݢلله د رومه ستي صالحا ستله هاري مالم مك ستي صالحا ڤون مڠحاضركن
مكانن دان مڠيدياسي تمڤت كتدورن سرت مڠهادڤ سوميڽ ماكن مك ستي صالحا ڤون
ماكن سيس سلطان ابراهيم ايت مك اداله ستي صالحا ساڠت بربوت خِدْمَةٌ كڤد سوميڽ
ڤد مالم ايت مك بݢند ڤون تيدر ڤد تمڤت كتدورن ستي صالحا ملكوكن كسكاءن سڤرت
عادة اورڠ براستري ستله ايت مك بݢند ڤون باڠن لاك استري ڤرݢ مندي لال سمبهيڠ
صُبحْ دان ستي صالحا ڤون برديري سمبهيڠ برسام٢ دڠن سوميڽ مك هاري ڤون سيڠله
مك كات سلطان ابراهيم هي ستي صالحا تڠݢلله ادند بايك٢ كارن ككند اين هندق
برجالن مك ستي صالحا تركجوت هتيڽ دان روحڽ ڤون اكن هيلڠ رساڽ دان اير
متاڽ ڤون برلينڠ٢ سكتيك اي ديم تياد اي بركات٢ كمدين بركات ستي صالحا هندق
كمان جنجوڠنك ڤرݢ دان لاك سمڤي هات جنجوڠنك منڠݢلكن همب كارن همب
سئورڠ ديري تياد برايبو باڤ مك ستي صالحا ڤون مناڠس سرت منيارڤ د كاكي سلطان
ابراهيم سرت كتاڤ كات اڤ يڠ ككند كتاكن يڠ مڠهنچوركن هات ادند سڠݢهڤون ادند
ڤياتو د تڠݢلكن اوله ايهند بند تياد سڤرت دمكين هات ادند كارن د دالم هات ادند
سهاج هندق منجاد همب كباوه قدم توانك در دنيا داتڠ كأخرة مك جاڠنله كراڤ
ككند منڠݢلكن ادند كارن ادند اورڠ ڤياتو تياد برايبو باڤ دان برسودار مك سياڤ يڠ
مڠئجاري ادند جكلو ادند خِلاَفْ دان سياڤ لاك تمڤت ادند مڠئدوكن حال بارڠ
سسوات مك كات سلطان ابراهيم سراي ممڠݢ تاڠن ستي صالحا جاڠنله ادند امت

لال اي ممبري سلام مک دسبتيپ اوله ستي صالحا دڠن حرمتپ مک مفتيم العارفين دودق ڤد سوات کرسي دان سلطان ابراهيم ڤون د سوروهپ دودق کڤد سوات کرسي دان ستي صالحا دودق ڤد سوات تمڤت کمدين در ڤد ايت مفتيم العارفين مڠتاکن سڤرت کات سلطان ابراهيم ايت کڤد ستي صالحا اڤبيل د دڠر اوله ستي صالحا کات مفتيم العارفين مک ايڤون ترسنيم مک د ليهتپ سڤرت سکل صِفَةٌ سلطان ابراهيم يڠ د ڤسنکن اوله ايبپ شريف حسن ايت تياد لاڬ برسلاهن مک رڤاپ ترلال بايک شهدان مکاپ برچهاي٢ دان تند صالح ڤون اد کڤد مکاپ دان ڤرکتاٴنپ امت فَصِيحَةٌ مک سلطان ابراهيم ڤون منيلک ڤد موک ستي صالحا مک د ڤرامت٢ يڤ ترلال بايک ڤارسپ دان ڤرکتاٴنپ ڤون ترلال فَصِيحَةٌ سرت دڠن بجقسان دان تند صالح ڤون اد کڤداپ کمدين مک کات ستي صالحا هي ايبند بهو اکن بوه دليم همب ايت تياد همب جول دان تياد همب حلالکن کارن دالم نڬري کوفه اين تياد د ڤرؤله سڤرت دليم ايت در ڤد مانسپ دان رساپ دان ورناپ ستله د دڠر اوله سلطان ابراهيم اکن کات ستي صالحا ايت مک بڬند ايتڤون ترلال امت دکهچيت هتيپ مک کات سلطان ابراهيم هي ستي صالحا يڠ امت بديمان ادڤون همب اين غَرِيبٌ لاڬ فقير داتڠ در جاوه دان لاڬ امت سوکر ڤرجلانن دان لاڬ سوات ڤون تياد کڤد همب ملاينکن يڠ اد کڤد همب سوات تڠکت دان سبيله سکين دان سبنتق چنچين دان سوات کسکل تمڤت همب ماکن مک همب منت حلال دان معاف کڤد توانهمب مک تياد جوک د حلالکن اوله ستي صالحا مک کات سلطان ابراهيم جکلو تياد توانهمب حلالکن بيرله همب مڠرجاکن اکن ڤکرجاٴن توانهمب دڠن سکيرا٢ هرڬ بوه دليم ايت مک لال د هنترکنپ دليم يڠ سبله ايت مک کات ستي صالحا اڤ ڤرکرجاٴن کڤد همب دليم يڠ سده کرڠ لاڬ بوسق اين مک کات سلطان ابراهيم هي ستي صالحا دڠن کارن الله تعالي اڤاله کراپ توانهمب لڤسکن همب در ڤد حال اين إِنْشاءَ الله تعالي د بالسکن الله تعالي کڤد توانهمب د دالم اخرة مک کات ستي صالحا سبنرپ سڤرت سبد توانهمب ايت تتاڤ بارڠ سياڤ ممنوهي حاجة سؤرڠ همب الله د دالم دنيا د بالسکن الله تعالي

ماسق منجاد لشكر كڤداڤ سكيرا هرڬ دليم يڠ سبله اين مك دليم يڠ سبله ڤد
تاڠنڤ ايتڤون د هنتركنڤ كهداڤن شيخ اسماعيل ستله د ليهت اوله شيخ اسماعيل اكن
دليم ايت مك كتاڤ سڠڬه دليم در ڤد كبن اين مك كات شيخ اسماعيل كڤد
سلطان ابراهيم بهو اكن كبن اين بوكن همب يڠ امڤوڽ دي دان دليم اين بنر هاڽت
در ڤد سلورن اير يڠ كلور كڤد سوڠي بسر كارن همب سهڠڬ ديم دالم كبن اين جوڬ
سده تيڬ ڤوله تاهن لماڽ همب د سين سبيڠ در ڤد دليم اين تياد همب تاه رساڽ
مك ادڤون يڠ امڤوڽ كبن اين تون شريف حسن اكن تون ايت تله سده كمبال كرحمة
الله تعالي تتاڤ اد انقڽ سؤرڠ ستي صالحا نماڽ جكلو تونهمب هندق منت حلال
كڤداڽ ڤرڬيله تونهمب كڤد مفتيح العارفين كارن مفتيح العارفين سڤرت باڤ كڤد ستي
صالحا مك كات بڬند د مان تمڤتڽ مفتيح العارفين ايت مك كات شيخ اسماعيل
كڤد سبله كولم اين جوڬ مك سلطان ابراهيم ڤون برجابت تاڠن دڠن شيخ اسماعيل لال اي
برجالن كڤد سبله كولم ايت مك ڤد تتكال ايت مفتيح العارفين ڤون اد دودق د دڤاتي
اوله سلطان ابراهيم مك ايڤون هندق ڤرڬ كرومه ستي صالحا مك د ليهت اوله مفتيح
العارفين اكن سلطان ابراهيم داتڠ مك لال سڬره اي ممبري سلام السلام عليكم يا سلطان
ابراهيم مك سڬره د سهتيڽ اوله بڬند ايت مك كات بڬند بڬمان مفتيح اين تاه اكن
بڠساڬ ستله همڤر لال اي برجابت تاڠن دان برڤلق برچيم مك كات مفتيح العارفين
اڤ ڤكرجاءن تونهمب داتڠ كڤد همب اين مك كات سلطان ابراهيم همب منت
د باو كڤد ستي صالحا مك كات مفتيح العارفين مريله همب باو تونهمب كڤد ستي
صالحا مك برجالنله مفتيح العارفين دڠن سلطان ابراهيم كرومه ستي صالحا مك تتكال
سمڤي كرومه ستي صالحا مك مفتيح العارفين دهول ماسق اڤبيل ستي صالحا مليهت
مفتيح العارفين داتڠ مك ايڤون برديري ممبري حرمة سراي بركات يا ايهند سورهكنله
سلطان ايت ماسق مك مفتيح العارفين ڤون حيران اكن ستي صالحا ايت د كتهويڽ
سلطان ابراهيم ايت اد د لور مك د سورهڽ اڠكت دو بوه كرسي كڤد همباڽ كمدين
د سورهڽ ڤڠڬل سلطان ابراهيم ايت مك بڬند ڤون ماسقله سرت دڠن مرندهكن دريڽ

مک مفتيح العارفين ڤون کمبال دمکينله سدکال مفتيح العارفين مک انتار امڤت ليم
هاري مفتيح العارفين ايتڤون داتڠ کرومه ستي صالحا مڠنجاري دي دڠن ڤرکتاٴن نَصِيحَةٌ
برباڬي٢ مک ترسبتله ڤرکتاٴن سلطان ابراهيم برجالن مڠيکت تڠي سوڠي ايت ببراڤ
هاري لماڽ مک سمڤيله بکند کڤد فيبق نڬري کوفه مک کلياتن در جاوه د ليهت اوله
سلطان ابراهيم سوات کوت مک د همڤيرڽ ستله سده همڤر مک د ليهتڽ ڤاڬر کبن
ايت در ڤد بات شهدان سلورن اير ڤون کلور در ڤد کبن ايت ايرڽ مڠالر کڤد سوڠي
بسر مک بکند ڤون سمڤيله کڤد ڤنت کبن ايت مک د ليهتڽ ڤنت ترتوتڤ مک
بکند ڤون برسرو٢ منت بکاي ڤنت ايت سراي د تڠقڤ ڤنت ايت ستله د دڠر
شيخ اسماعيل بوڽ اورڠ منت بوک ڤنت ايت مک شيخ اسماعيل ڤون سڬره بربڠکت
لال برجالن کڤد ڤنت ايت مک کات سيخ اسماعيل سلطان ابراهيمکه ايت اڤبيل بکند
ايت منڠر اورڠ مڽبت نماڽ مک ايڤون امت حيران اکن دريڽ ڤد فيکر بکند بيو
اک سٴورڠ فقير بکمان اي تاه اکن نماک اين مک بکند مڽاهت نَعَمْ مک ڤنت
ايتڤون د بکاي اوله شيخ اسماعيل مک شيخ اسماعيل ڤون ممبري سلام السلام عليکم يا
سلطان ابراهيم ابن ادهم مک سڬره د ساهت اوله بکند وعليکم السلام هي شيخ اسماعيل
مک کدواڽ ڤون برڤلق دان برچيم دان برجابت تاڠن ستله ايت مک د بواڽ بکند
دودق کڤد بالي د تڠي کولم ايت مک کات شيخ اسماعيل کڤد سلطان ابراهيم اڤ
ڤکرجاٴن توهمب داتڠ کڤد همب اين مک کات سلطان ابراهيم هي سوداراک بيو
همب اين سٴورڠ فقير يڠ هين دان همب اين برجالن سکنڤ نڬري دان هوتن ڤادڠ
مک ڤد سوات هاري سده همب مندي مک هاپت سبوه دليم مک همب امبل
لال همب ماکن در ڤد ساڠت همب لاڤر دان دهاڬ مک همب ماکن سبله مک
ڤد فيکر همب اد جوک يڠ امڤوڽ دي ملاينکن همب منت حلال دان معاف کڤداڽ
جکلو اي منت هرڬاڽ تياد اکن داڤت همب ممباير دي کارن يڠ اد کڤد همب
سوات چنچن دان سبيله سکين دان سوات تڠکت دان سوات کسکل ايتڤون همب بريکن
کڤداڽ سڤاي لڤس همب در ڤد حَقّ حرام مک جکلو تياد برکنن کڤداڽ بيرله همب

مفتيح العارفين دان دكفنيڤ شهدان مک برحمڤنله سکل عالم دان صانع در فد فيبيق
نکري کوفه مپمبيغکن ميت شريف حسن ايت لال دتانمکن اورڠ ستله سده دمکين
ايت مک مريکئيت ماسيڠ٢ ڤون کمبال کروميهڽ دان شيخ اسماعيل دان مفتيح العارفين ڤون
ڤولڠ کفد کبن ايت مک انتار امڤت ليم هاري مک مفتيح العارفين ڤون داتڠ منداڤتکن
ستي صالحا مک اڤبيل ستي صالحا مليهت مفتيح العارفين داتڠ ايت مک ايڤون
برديري ممبري حرمة اکن مفتيح العارفين مک مفتيح العارفين ڤون مڠنجقکن بوه بواهن
در ڤد کبن ايت مک سکره دسمبت اوله ستي صالحا دڠن تعظيمڽ مک کات مفتيح
العارفين هي انقک ڤرتنقکن جو هات انقک جاڠن امت مشغل کارن دنيا اين برکڠت٢
جو اداڽ دان تمڤت بربوت عمل دان تياد اکن ککل دالمڽ سکلين کيت اد سڠوه٢
داڠڠ دالم دنيا اين مک کات ستي صالحا يا ايهند چرترايي لاکڽ اوله ايهند سڤاي سدڤ
راس هات همب مک کات مفتيح العارفين هي انقک اد سکال ڤرستوا رسول الله
صلي الله عليه وسلام ڤرڬ کروم‍ه فاطمه ممباو سؤرڠ صحابتڽ برنام عبدالرحمن ستله
سمڤي رسول الله کروم‍ه فاطمه مک دتڠق اوله رسول الله ڤنت سراي برکات هي انقک
بکاي اک ڤنت اداکه دبري إذن اکن داڬ ماسق سڤاي اک ماسق اڤبيل تياد اڠکو
بري إذن سڤاي اک کمبال کارن اک ممباو سؤرڠ صحابتک مک کات فاطمه هي
ايهند بتاڤ حال همب تياد بڬ همب ڤکاين هاڽ سهلي جکلو تونک ماسقله يڠ تورت
تونک جاڠن مک رسول الله ڤون مڠنجقکن سلندڠڽ کڤد فاطمه لال سکره دسمبت
اوله فاطمه لال دڤکيڽ مک رسول الله ڤون ماسقله بسرت عبدالرحمن مک رسول الله
دودق ڤد سوات کاتل دان عبدالرحمن دودق مڠادڤ دباوه داتس تيکر دان فاطمه دودق
دتانه مک دليهت اوله عبدالرحمن ددالم روم‍ه فاطمه ايت سوات ڤون تياد دان فاطمه
ڤون تندق برديم دريڽ مک سبد رسول الله هي انقک صبره انقک ڤد حال اين دان
کسکيتن دالمڽ مک ددالم شورڬ اڠکو برؤله کبسارن دان ککياٴن کارن دنيا اين ڤاسر
اخرة جوڬ اداڽ دمکين هي انقک ستي صالحا سدڠ فاطمه لاڬ سکين اڤ ڤول
سکلين کيت مک ستي صالحا ڤون سنڠله هتيڽ سديکت منڠر ڤڠاجرن مفتيح العارفين

مک کتاب کفد انقپ هي انقک بوه هتيک جاڠن ساڠت انقک برچنت اکن داک دان
ڤرتڤکن هتيم بهو ادال اڠکو اکن دکرنياءي الله تعالي بيڮي برسوامي اکن سلطان ابراهيم
ابن ادهم هي انقک سدهله کهندق الله تعالي برلاک انقک جاڠن درهاک انقک کفداپ
دان بربوت بقتي اڠکو بارڠ يڠ دسورهپ کرجاکنله دان بارڠ يڠ دلارڠکنپ برهنتيله
اڠکو سڤاي انقک براوله رحمة کفد هاري قيامة افبيل اد سورڠ ممنت حلال کفد انقک
در ڤد ماکن بوه دليم اياله سلطان ابراهيم ولي الله مک سڮل صِفَةٌ سلطان ابراهيم ڤون
دکتاکنپ کفد انقپ مک سکتيک لاڬ مک شيخ اسماعيل دان مفتيم العارفين ڤون
داتڠ لال اي ممبري سلام مک دسهتيڤ اوله شريف حسن مک ستي صالحا ڤون
اندر کسيسي ايهپ دودق مک کات شريف حسن کفد شيخ اسماعيل دان کفد مفتيم
العارفين هي سودراک کدو بهو اکن انقک ستي صالحا اين ڤناره همباله کفد توبهمب کدو
سفرت مان انق کفد توبهمب دمکينله توبهمب مڠاسه دي کارن اي انق يتيم تياد
برايب باڤ دان سودار جاڠن تياد توبهمب مڠاسه دي دان وکيل همباله توبهمب کدو
اکن انق همب ستي صالحا ايت کارن همب اين اکن کمبال کنڤري يڠ بَقَاءُ اڤبيل
د دڠر اوله شيخ اسماعيل دان مفتيم العارفين دان ستي صالحا مک کات شريف حسن
تڠڮلله انقک بايک٢ إِنْشَاءُ الله تعالي داخرة دڤرتموکن الله تعالي انتار اک دڠن انقک
جاڠن تياد انقک بربوت عِبَادَةٌ کفد الله تعالي کارن دنيا اين تياد ککل اداب هي سودراک
کدو تڠڮلله بايک٢ توبهمب کدو مک ادڤون سفرت ڤسن همب جاڠن توبهمب لڤاکن
تله هارڤله همب سودراک کدو سفرت کنت ديري همب ڤد ممليهراکن انق همب
ستي صالحا ايت مک ستي صالحا دان شيخ اسماعيل دان مفتيم العارفين ڤون مناڠس
دڠن تاڠس يڠ امت ساڠت مک کات شيخ اسماعيل دان مفتيم العارفين هي سودراک
اکن انق ستي صالحا سودراک سرهکنله دي کفد الله سبحانه وتعالي جکلو اد حَيَاةٌ
همب کدو دڠن سبوله٢پ همب ممليهراکن دي مک ستي صالحا ڤون سباڮي جوک
اي مناڠس ترلال امت ساڠت مک سکتيک لاڬ مک شريف حسن ڤون کمبال کرحمة
الله تعالي مڠادڤ کنڤري يڠ بَقَاءُ ستله ايت مک دمنديکن اوله شيخ اسماعيل دان

اير سمبهيغ مك دڤكيپ مَصَلَّاءْ سمنتار منتت بجوڤ دان سلورڤ كرڠ شهدان مك
بڠند ڤون سمبهيغ عَصَرْ ستله سده سمبهيغ مك بڠند ڤون سنتياس جوڬ ممندڠ كڤد
اير ايت لال مك ترڤندڠ سبوه دليم هاڤت مك سڬره د امبل لال دبليڤ دو مك يڠ
سبله دماكنڽ مك ڤد سَاعَةْ ايت تركجوت ڤد هات بڠند بهو دليم اين اد جوڬ يڠ
امڤوڽ دي مك بڠند ڤون امت مپسل درينڤ سبب ماكن دليم ايت دان كورڠ
ڤركساڽ دمكينله سڬل كيت يڠ عَامّ اين جاڠن كيت مڠئيكت هوا نفس دان هندقله
برباڽق صبر اكن حكم الله تعالي مك بڠند ڤون سڬره بربڠكت لال برجالن منورت تڤي
سوڠي ايت اسبرمول مك ترسبتله ڤركتاءن شريف حسن بهو ادڤون شريف حسن ايت
اد سئورڠ انقڽ ڤرمڤون ترلال بايك ڤارسڽ لاڬ بديمان دان بجقسان برنام ستي صالحا
مك ترلال امت كاسه شريف حسن ايت اكن انقڽ مك عمرڽ امڤت بلس تاهن
ادڤون شريف حسن ايت اد سوات كبنڽ مك ڤلباڬي بوه بواهن دان تانم تنامن
ايسي كبن ايت در ڤد خرم دان دليم اڠڬور دان زبيب دان لاين در ڤد ايت شهدان
ڤد سام تڠه كبن ايت اد سوات كولم ايرڽ ترلال جرنه لاڬ دڠن سجقڽ مك ڤد كليليڠ
كولم ايت دتنميڽ ڤلباڬي بوڠ بڠاءن ڤد كيري كانن كولم ايت دڤربوتڽ دو بوه باءي
ترلال اندهء مك در ڤد كولم ايت دڤربوتڽ سلورن اير لال كتڤي سوڠي بسر مڠالر ايرڽ كلور
ڤد سلورن ايت دان ڤاڬر كبن بركليليڠ در ڤد بات سبرمول يڠ منڠڬوي كبن ايت دو اورڠ
ڤنديت صحابة كدواڽ كڤد شريف حسن سئورڠ برنام شيخ اسماعيل دان سئورڠ برنام
مفتيح العارفين مك كدو ڤنديت ايت بربوت عِبَادَةْ د دالم كبن ايت دان منجاوهكن
دريڽ در ڤد اورڠ باڽق حتي براڤ لماڽ مك شريف حسن ڤون كدتاڠن ساكت مك
دكتهوبڽ اكن دريڽ كمبال كرحمة الله تعالي مك ستي صالحا ڤون ترلال امت دكچت
ملييت ايهڽ ساكت ايت مك اي منڠڬوي دي سيڠ دان مالم ملاينكن سمبهيغ مك
اي بڠكت در ڤد ايت دڠن اير متاڽ ستله دليهت اوله تون شريف حسن ترلال كسيهن
اكن انقڽ ايت ساڠت برچنت مك كتاڽ هي انقك ماري انقك دسين مك ستي
صالحا ڤون سڬره داتڠ مك اوله شريف حسن دڤڠڬڽ تاڠن انقڽ سرت دچيمڽ كڤلاڽ

ابراهيم د دالم دنيا دان د دالم اخرة ستله ايت مك بڬند ڤون ممبري تيته ڤد سؤرڠ
منتري يڠ كڤرچياٴن دان يڠ د هرڤيڤ اكن دي حي منتريك بهو ڤد كتيك اين توانبد
دودق مڠڬنتيكن كرجاٴن همب اين ڤد ممرنتهكن سكلين ايسي نڬري اين بايك٢ توانهمب
ممرنتهكن نڬري عيراق اين دان بربوت عادل توانهمب اتس سڬل همب الله دان انصاف
اكن سڬل يڠ ترانياي سڤاي نفس توانهمب در ڤد كيرا٢ ڤد هاري يڠ كمدين مك سمبه
منتري ايت يا توانك شاه عالم هندق كمان توانك براڠكت دان اڤ جوك ساله ڤاتك
اين سكلين كباوه دلي شاه عالم مك توانك برتيته يڠ دمكين ايت شهدان مك تيته
بڬند بهو اك اين منجالن بارڠ يڠ د تقديركن الله تعالي ستله د دڠر اوله منتري دان
سڬل وزير هلبالڠپ سكلين مك ايڤون مناڠس دڠن تاڠس يڠ امت ساڠت مك بڬند
ڤون مپرهكن كلڠكاڤن كرجاٴن ستله ايت مك بڬند ڤون ماسق كدالم استناپ مك
سڬل وزير دان هلبالڠ ڤون ماسڠ٢ كمبالي كروميهپ دڠن دكچتاپ سبرموال مك ترسبتله
ڤركتاٴن سلطان ابراهيم هندق كلور در ڤد استناپ مك تتكال همڤرله فجر مك بڠاتڠ ڤون
بلم كلور منچهاري مكانن‌پ دان بنتڠ ڤون بلم ڤادم چهاپ دان سڬل اڠكس ڤون بلم
تربڠ در ڤد سارڠپ مك بڬند ڤون كلور در دالم استناپ دڠن سؤرڠ دريپ دڠن
سوات تڠكت د تاڠنپ دان سبيله سكين دان سوات كسكل دان سبنتق چندن مك
بڬند ڤون برجالنله كلور ماسق هوتن تربت هوتن مللوي ڤادڠ دان رمب اڤبيل هاري
مالم مك بڬند ڤون سمبهيڠ عيشا ستله سدہ سمبهيڠ مك بڬند ڤون دودق دڠن ذِكر
الله اڤبيل لال در ڤد تڠه مالم مك بڬند ڤون باڠن در ڤد تيدرپ لال بڬند سمبهيڠ
تَہَجُّد هڠڬ سمڤي فجر لال سمبهيڠ صُبح دمكينله كلكوٴن بڬند ايت حتي براڤ لماپ
برجالن مك بڬند ڤون ساڠت لاڤر دان دهاڬ ستله ايت مك د ليهت اوله سلطان ابراهيم
اد سڤوهن كايو د تڤي ڤادڠ ترلال رندڠ لال سڬره بڬند برجالن منوج كڤد ڤوهن ايت ستله
سمڤي مك د ليهتپ اد سوات سوڠي ايرپ ترلال ڤوته بركيليت٢ كن متباري ايت مك
بڬند ڤون تورن مندي كڤد سوڠي ايت سرت اي مينم اير سوڠي ايت مك ايرپ
ترلال سجق دان نعمة رساپ مك بڬند ڤون ممباسه باجو دان سلوارپ دان مڠمبل

مک بڠند ڤون فيکر بهو اک اين تله دکرنيائي الله
سبحانه وتعالي کبسارن دان کرجائن ددالم دنيا اين بهو
دنيا اين تياد جوک ککل اداڤ لاک بهو دنيا اين
سڤرت ممڤي يڠ اندە٢ کمدين در ڤد جاک سوات ڤون
تياد دڤرؤليهڤ دمکينله کلکوٴن دنيا اين ستله سده
بڠند فيکر دمکين ايت مک بڠند ڤون کلور دودق
داتس تخت کرجائن دهادڤ اوله سکل وزير دان
منتريڤ هلبالڠ دان سکل اورڠ کاي٢ دان رعية سکلين
مک بڠند ڤون ممبري کرنيا اکن سکل وزير دان منتري
هلبالڠ دان اورڠ کاي٢ در ڤد ڤکاين يڠ اندە٢ کمدين
ممبري صدقة ڤد سکل علما ڤنديت فقير دان مسکن
مک سکلين مريکئيت ڤون ممنتاکن دعا کحضرة الله تعالي
بارڠ برتمبه٢ کراڤ کبسارن دان کملياٴن بڬ سلطان

بسم الله الرحمن الرحيم

وبه نستعين بالله علي اين حكاية اد سؤرڠ راج د نڬري
عيراق برنام سلطان ابراهيم ابن ادهم ولي الله ترلال بسر
كرجاءن بڬند ايت شهدان بڬند ايت ساڠت ڤرتاف
لاڬ مشهور سرت عادل ڤرنتهڽ لاڬ دڠن امت
مڠاسيهڽ ڤد سڬل وزير دان هلبالڠڽ دان كڤد سڬل
رعيتڽ هين دين دان ترلال امت مڠاسيهڽ كڤد سڬل
علما دان فقها فقير دان مسكين سرت دڠن ڤركساب ڤد
مڠحكمكن اتس رعية دڠن سبنرڽ مك سڬل منتري
هلبالڠڽ ڤون ساڠت تاكت دان كاسيهڽ اكن بڬند
ايت مك نڬري ايتڤون ترلال راميڽ دان سنتوساڽ
سڬل ايسي نڬري ڤون در ڤد ساڠت عادل بڬند ايت
مك ڤد سوات هاري سلطان ابراهيم سده سمبهيڠ صبح

حكاية

سلطان ابراهيم

ابن ادهم ولي الله